

Hbo-bachelor Toegepast Filosoof Hogeschool voor Toegepaste Filosofie

29 januari 2018

NVAO uitgebreide Toets nieuwe opleiding

Adviesrapport

Inhoud

1	Samenvattend advies	3
2	Introductie	8
	2.1 Werkwijze panel	8
	2.2 Panel rapport	9
3	Beschrijving van de opleiding	10
	3.1 Algemeen	10
	3.2 Profiel instelling	10
	3.3 Profiel opleiding	10
4	Opleidingsbeoordeling	12
	4.1 Beoogde leerresultaten	12
	4.2 Programma	15
	4.3 Instroom	21
	4.4 Personeel	22
	4.5 Voorzieningen	24
	4.6 Begeleiding	25
	4.7 Kwaliteitszorg	26
	4.8 Toetsing	28
	4.9 Gerealiseerde leerresultaten	30
	4.10 Graad en CROHO-onderdeel	32
	4.11 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding	32
	4.12 Voorwaarden	33
5	Overzicht oordelen	35
	Bijlage 1: Samenstelling panel	36
	Bijlage 2: Programma locatiebezoek	38
	Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	40
	Bijlage 4: Competenties van de Toegepast Filosoof	41
	Bijlage 5: Lijst met afkortingen	44

1 Samenvattend advies

De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) ontving op 6 juli 2017 een aanvraag en op 14 november 2017 een gecorrigeerde aanvraag voor een Toets Nieuwe Opleiding (TNO) voor de hbo-bacheloropleiding tot Toegepast Filosoof van de Hogeschool voor Toegepaste Filosofie (HTF) te Utrecht. Het betreft een deeltijd hbo-opleiding (240 EC) met vier afstudeerrichtingen: Journalistiek en Media, Beleid en Bestuur, Economie en Duurzaamheid, en Onderwijs.

Van toepassing is een verzwaarde, uitgebreide TNO. De NVAO heeft een panel van zes experts gevraagd om alle aangeleverde informatie te bestuderen, het programma met de afgevaardigden van de instelling en opleiding tijdens een locatiebezoek (d.d. 7 december 2017) te bespreken en een concluderend oordeel uit te spreken over de kwaliteit.

Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding: positief onder voorwaarden

Het panel beoordeelt de kwaliteit van de nieuwe opleiding als positief onder voorwaarden. Het is van mening dat de instelling aan de wettelijke eis van een 'volkomen cyclus' heeft voldaan: er zijn studenten afgestudeerd in het programma van wie het panel de scripties als voldoende op gerealiseerde leerresultaten heeft beoordeeld.

Het panel heeft een overwegend positief beeld van de kwaliteit van de opleiding en spreekt zijn vertrouwen uit in de organisatie. Het docententeam is gekwalificeerd en bevoegd. Het panel waardeert de bereidheid effectief verbeteringen door te voeren. Het panel merkt wel op dat de kleinschaligheid van de organisatie extra aandacht vraagt om het bereikte kwaliteitsniveau te behouden.

Het panel heeft voorwaarden geformuleerd voor de standaarden 1, 10 en 11 (zie hierna). Het panel verwacht op basis van de opgave van de instelling dat deze binnen anderhalf jaar voldoende resultaten kan overleggen om te laten beoordelen of dan geheel aan de voorwaarden is voldaan. Op grond daarvan adviseert het panel aan de NVAO dat aan de instelling een termijn van twee jaar wordt gegeven om aan de voorwaarden te voldoen. De instelling stelt voor de opleiding in het CROHO-domein Taal en Cultuur te registreren en aan de opleiding de graad Bachelor of Arts te verbinden. Het panel stemt hiermee in.

Conclusie standaard 1 Beoogde leerresultaten: Voldoet ten dele

Het panel acht over het algemeen de beoogde leerresultaten van het juiste niveau voor een bacheloropleiding en internationaal aan de maat. De beoogde leerresultaten zijn voor een hbo-opleiding voldoende toegepast en praktijkgeoriënteerd, vergeleken bij de academisch, fundamenteel georiënteerde Filosofie.

Het panel heeft echter twijfels over het brede, gecombineerde profiel van de opleiding tot Toegepast Filosoof. Het panel vraagt zich af of zo'n profiel aantrekkelijk en herkenbaar voor werkgevers is. De instelling voert continu discussies met de werkveldcommissies en ervaringen kunnen tot bijstelling van de doelen leiden. Toch is op dit moment de vraag nog actueel of afgestudeerden op de arbeidsmarkt kunnen concurreren met vergelijkbare beginnende beroepsbeoefenaren in datzelfde veld (zoals afgestudeerden hbo-Bestuurkunde). Het profiel Toegepast Filosoof Onderwijs is vooral passend voor de opleiding tot tweedegraads docent Filosofie. De opleiding hanteert voor het profiel van hbo-bachelor Toegepast Filosoof in de kern passende beoogde leerresultaten, maar dat dient te worden afgebakend. Daarom formuleert het panel een eerste voorwaarde (zie hierna).

Conclusie standaard 2 Programma – Oriëntatie: Voldoet

Het programma van de opleiding is in de ogen van het panel passend voor de beroepsgerichte hbo-oriëntatie. Deze oriëntatie is in de leerlijnen voor de algemene en de filosofische vaardigheden goed en overtuigend uitgewerkt. Wel is het panel van mening dat de versterking van de onderzoeksleerlijn aandacht behoeft. Het panel waardeert eveneens de vertaling van de beroepsgerichte oriëntatie in de specifieke competenties voor de werkvelden. Het programma is voldoende gericht op de voorbereiding om als beginnend beroepsbeoefenaar Toegepast Filosoof in één van vier werkvelden te kunnen functioneren.

Conclusie standaard 3 Programma – Inhoud: Voldoet

Het panel acht over het algemeen de beoogde leerresultaten adequaat vertaald in leerdoelen van de modules. Het programma kent een duidelijke opbouw in vier jaren. Het eerste jaar biedt een sterke, theoretische (filosofische) kennisbasis. Het programma wordt vervolgd met een focus op het beroep en een zelfstandig praktijkgericht onderzoek. Wel is de praktijkervaring in de module 'Ondernemerschap' (derde jaar bij Journalistiek en Media) een aandachtspunt. De stages maken een adequate en overtuigende indruk op het panel, maar zouden uitdagender kunnen zijn, ingebed in een sterk stage-netwerk. Het panel constateert dat de instelling op deze punten al een verbeteractie heeft ingezet.

Conclusie standaard 4 Programma – Leeromgeving: Voldoet

Het panel is van mening dat docenten op adequate wijze, gevarieerde werkvormen hanteren, die geschikt zijn voor de grote leeftijdsmix van medestudenten in kleine groepen. Studenten zijn over het algemeen tevreden met de studeerbaarheid van het programma. Toch vraagt het panel wel aandacht voor de studeerbaarheid van het programma in deeltijd. Een deeltjiodpleiding van 240 EC zou feitelijk veel langer moeten duren dan nominaal 4 jaren (van 60 EC). In dit licht is de verkorte driejarige deeltijdvariant van 80 EC per jaar eigenlijk geen realistische optie voor een reguliere deeltijdstudent. De reële toekenning van EC's is een groot punt van aandacht. Mogelijk is er wel een specifieke doelgroep belangstellenden voor dit private aanbod die heel intensief en zelfstandig wil en kan studeren. De vormgeving van het programma biedt daarvoor voldoende flexibiliteit.

Conclusie standaard 5 Instroom: Voldoet

Het panel is van mening dat het programma van de opleiding voldoende aansluit bij de heterogeniteit onder de instromende studentenpopulatie en hun zeer verschillende kwalificaties. De opleiding biedt studenten voldoende maatwerk. Het panel acht de aandacht voor de aansluiting van het programma passend. Die komt in de eerste plaats tot uiting in de filosofische vakken, waarin men start met de basiskennis en -vaardigheden. In de tweede plaats maakt een bijspijkerprogramma deel uit van het taalbeleid. Het panel waardeert de extra studie-uren voor studenten met achterstanden. De examencommissie past de vrijstellingsprocedure adequaat toe.

Conclusie standaard 6 Personeel: Voldoet

Het panel heeft veel vertrouwen in de onderwijskundige en academische kwaliteit van het docententeam. Die is zeer hoog voor een hbo-opleiding. De beroepsbekwaamheid vanuit het hbo-werkveld is voldoende vertegenwoordigd. Het panel is onder de indruk van het zelfreflecterend en lerend vermogen.

Wel plaatst het panel een kanttekening bij de huidige omvang van het docententeam (totaal 3,3 fte). De docenten beleven de werkbelasting niet als te hoog, maar op termijn acht het panel de beperkte omvang een probleem. Verder zou voor de duurzaamheid van de organisatie de borging van het curriculum minder persoonsgebonden moeten worden

gemaakt. Het panel is van mening dat de instelling over voldoende verbetercapaciteit beschikt om het personeelsbeleid in de gewenste richting aan te passen.

Conclusie standaard 7 Voorzieningen: Voldoet

Studenten zijn tevreden over de voorzieningen in het ROC-gebouw, waarin de HTF haar onderwijs verzorgt. Het panel acht het efficiënt om gebruik te maken van een goed geoutilleerd gebouw. Het panel heeft geconstateerd dat de digitale omgeving OnderwijsOnline voldoende faciliterend is voor het onderwijs. Het panel onderschrijft het voornemen van de HTF om OnderwijsOnline in de toekomst uit te breiden. Dit is in elk geval nodig voor de digitale toegankelijkheid van de bibliothecaire voorzieningen voor deeltijdstudenten.

Conclusie standaard 8 Begeleiding: Voldoet

Het panel waardeert de goede studiebegeleiding, bijvoorbeeld ten aanzien van de drie niveaus bij de begeleiding van werkstukken. Het panel complimenteert de opleiding met de begeleiding op maat die ze aan de studenten biedt. Het heeft enthousiaste studenten gezien die hun docenten waarderen en het gevoel hebben dat de coördinatoren hun knelpunten oppakken. De (digitale) informatievoorziening aan studenten is duidelijk en maakt de studievoortgang inzichtelijk.

Conclusie standaard 9 Kwaliteitszorg: Voldoet

Het panel is van mening dat de instelling op adequate wijze diverse evaluatie- en meetactiviteiten heeft ingezet om de kwaliteit van het onderwijs periodiek te beoordelen. De instelling heeft al aantoonbaar een actieve verbetercyclus doorlopen. Het panel acht het positief dat verbeterpunten naar aanleiding van de studentevaluaties geagendeerd en soms al doorgevoerd zijn. Het panel is voorts van mening dat het beroepenveld nauw betrokken is bij actualisering van het programma. Het panel waardeert het dat de instelling haar alumni gaat monitoren om de aansluiting op de arbeidsmarkt in beeld te krijgen. Het panel beveelt wel aan dat de organisatie meer zou moeten formaliseren en stabiliseren. De organisatie moet het eigen personeel en de studenten een volwaardige positie geven voor een goed functionerende medezeggenschap.

Conclusie standaard 10 Toetsing: Voldoet ten dele

Het panel is van mening dat de instelling het toetsbeleid op de juiste wijze in uitvoering heeft genomen. De onafhankelijkheid van de examencommissie ten opzichte van de directie is hierbij een aandachtspunt. Het panel beschouwt de bestudeerde toetsen en werkstukken van voldoende kwaliteit, maar acht de becijfering in het algemeen aan de hoge kant. Ook had het meer feedback aan studenten over de schrijfvaardigheid verwacht. Verder waren er twee scripties uit de afstudeerrichting Beleid en Bestuur beschikbaar. Het panel achtte beide scripties van voldoende, zij het zeer verschillend niveau. Het panel is van mening dat de opleiding een van de scripties beduidend hoger gewaardeerd had dan het panel zelf zou doen. De examencommissie had ten aanzien van deze beoordelingskwestie al een verbeteractie uitgevoerd. Ze heeft de beoordelingen van de scripties laten kalibreren en daarvoor bovendien een externe beoordelaar ingeschakeld. Maar het panel heeft op dit moment dus nog twijfels over de adequaatheid van de beoordeling (de zogeheten interbeoordelaarsbetrouwbaarheid). Het panel concludeert dat het systeem van toetsing effectieve verbetercapaciteit vertoont. De doorwerking in de praktijk van de verbeteringen dient nog wel te worden geverifieerd. Het panel formuleert derhalve een tweede voorwaarde (zie hierna).

Conclusie standaard 11 Gerealiseerde leerresultaten: Voldoet ten dele.

Het panel heeft de twee scripties als voldoende op gerealiseerde leerresultaten beoordeeld. Wel blijven de getoonde toegepaste onderzoeksvaardigheden in de bestudeerde eindwerkstukken onderbelicht. Het panel vertrouwt erop dat de opleiding de tekortkomingen in de methodologie met de al genomen maatregelen, zoals de versterking van de onderzoeksleerlijn, in de toekomst ondervangt.

Het panel meent dat de ene scriptie zeker voldoende inhoudelijke diepgang heeft en duidelijk toegepaste (filosofische) competenties aantoont, passend bij het hbo-eindniveau. De andere scriptie voldoet net aan het vereiste hbo-eindniveau. Het panel heeft evenwel vertrouwen in de inmiddels door de instelling doorgevoerde verbeteringen om het eindniveau, met name in schriftelijke taalvaardigheid, te borgen.

De kwaliteit van de scripties moet dus verder verbeteren. Aspecten van methodologie en schriftelijke taalvaardigheid verdienen meer aandacht. De opleiding heeft op dit moment aangetoond dat de beoogde leerresultaten voor de afstudeervariant Beleid en Bestuur daadwerkelijk worden gerealiseerd. Het panel acht het noodzakelijk dat ook voor de andere drie afstudeerrichtingen nog beoordeeld wordt of daarin over de gehele linie het beoogde hbo-eindniveau wordt gerealiseerd. Het panel formuleert om die reden een derde voorwaarde (zie hierna).

Voorwaarden

Standaard 1: Beoogde leerresultaten: Het panel formuleert als eerste voorwaarde dat de instelling voor alle vier afstudeervarianten de meerwaarde van het profiel van de Toegepast Filosoof voor de arbeidsmarkt scherper zou moeten formuleren, met een vertaling naar de werkzaamheden in de vier werkvelden. Zo dient duidelijker te worden dat het gaat om een beginnend beroepsbeoefenaar Toegepast Filosoof die op een bepaald werkveld is voorbereid. De afbakening met het profiel van andere beginnende beroepsbeoefenaren in datzelfde veld dient te worden verhelderd.

Standaard 10: Toetsing: De tweede voorwaarde is dat meer evidentie wordt beoordeeld om de doorwerking van recente verbeteringen in de toetsing en beoordeling te verifiëren. Deze verificatie zal aan de hand van een voor de vier afstudeerrichtingen representatieve steekproef van toetsen en opdrachten moeten gebeuren.

Standaard 11: Gerealiseerde leerresultaten: De derde voorwaarde luidt dat een groter en representatief volume aan afstudeerwerken uit alle vier afstudeerrichtingen wordt beoordeeld om vast te stellen dat de opleiding over de gehele linie de beoogde leerresultaten op hbo-niveau realiseert. De opleiding heeft naar verwachting de komende tijd voldoende afgestudeerden om een dergelijke beoordeling te laten uitvoeren.

Het panel komt tot een eindoordeel *positief onder voorwaarden* ten aanzien van de kwaliteit van de nieuwe hbo-bacheloropleiding tot Toegepast Filosoof van de Hogeschool voor Toegepaste Filosofie en adviseert de NVAO om overeenkomstig te besluiten.

Den Haag, 29 januari 2018

Namens het panel ter beoordeling van de verzwaarde, uitgebreide Toets Nieuwe Opleiding hbo-bacheloropleiding Toegepast Filosoof van de Hogeschool voor Toegepaste Filosofie,

Drs. M.H. Dunnewijk
(voorzitter)

Dr. K.J. Polder
(secretaris)

2 Introductie

2.1 Werkwijze panel

De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) ontving op 6 juli 2017 een aanvraag voor een Toets Nieuwe Opleiding (TNO) voor de hbo-bacheloropleiding tot Toegepast Filosoof van de Hogeschool voor Toegepaste Filosofie. Op 14 november 2017 ontving de NVAO een correctie van de aanvraagbrief van de instelling.

Het succesvol doorlopen van een TNO procedure is een voorwaarde om als opleiding door de NVAO te worden erkend. Met het keurmerk van de NVAO mogen opleidingen de bij de opleiding behorende wettelijk beschermde getuigschriften of diploma's afgeven.

De procedure voor een nieuwe opleiding is iets anders dan de procedure die wordt gevolgd voor opleidingen die al zijn geaccrediteerd. Een TNO is in feite een planbeoordeling. Na de erkenning van de nieuwe opleiding zal de opleiding vallen onder de reguliere accreditatieprocedure.

In het geval van de HTF gaat het om een zogenaamde 'verzwaarde' TNO. Dan geldt de wettelijke eis van een 'volkomen cyclus', d.w.z. dat er eindwerken van de opleiding te beoordelen moeten zijn.

Om de nieuwe opleiding te beoordelen, heeft de NVAO een panel van experts vastgesteld. Zie bijlage 1 voor de samenstelling van het panel.

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2016, nr. 69458) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Op 3 november 2017 is het panel voor het eerste vooroverleg bij elkaar geweest en op 6 december 2017 voor het tweede vooroverleg. Tijdens deze bijeenkomsten zijn de eerste bevindingen van het panel besproken en vragen geformuleerd voor het locatiebezoek. Tussentijds heeft het panel aanvullende informatie bij de HTF opgevraagd en toegezonden gekregen.

Op 7 december 2017 heeft het panel een locatiebezoek afgelegd. Tijdens dit bezoek is het panel in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien en zijn de vraagpunten aan de orde gesteld en in discussie gebracht. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2.

Na afloop van de gesprekken heeft het panel het geheel van bevindingen en overwegingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Aan het eind van het bezoek heeft de panelvoorzitter die conclusies mondeling teruggekoppeld naar de opleiding. Op basis van de bevindingen, overwegingen en conclusies heeft de secretaris een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna het conceptrapport is vastgesteld door de voorzitter.

Het adviesrapport is op 31 januari 2018 aan de opleiding voorgelegd ter controle op feitelijke onjuistheden. De opleiding heeft op 10 februari 2018 gereageerd op het adviesrapport. Dit heeft geleid tot een tekstuele aanpassing, waarna de voorzitter het definitieve rapport heeft vastgesteld. Het panel heeft dit advies in volledige onafhankelijkheid opgesteld en op 12 februari 2018 aan de NVAO aangeboden.

2.2 Panel rapport

Het eerste hoofdstuk van dit rapport is het samenvattend advies en het huidige hoofdstuk is de introductie.

Het derde hoofdstuk geeft een omschrijving van het programma waaronder de positionering van de opleiding binnen de instelling en binnen het hoger onderwijsbestel in Nederland.

Het panel geeft zijn bevindingen, overwegingen en conclusies weer in hoofdstuk 4 aan de hand van de onderwerpen en standaarden uit het relevante kader.

De bevindingen zijn de feiten zoals waargenomen door het panel in de aangeleverde documentatie en gedurende het locatiebezoek. De overwegingen bevatten de oordelen, meningen en zienswijzen van het panel en de mate waarop deze effect hebben op het uiteindelijke oordeel van het panel op de standaard. Op basis van de overwegingen wordt ook een algemeen eindoordeel uitgesproken.

Tot slot wordt in een tabel schematisch weergegeven wat de oordelen zijn per standaard.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

Instelling:	Hogeschool voor Toegepaste Filosofie
Opleiding:	Hbo-bachelor Toegepast Filosoof
Beoogde graad:	Bachelor of Arts
Variant(en):	Deeltijd
Afstudeerrichtingen:	a) Journalistiek en Media b) Beleid en Bestuur c) Economie en Duurzaamheid d) Onderwijs
Locatie(s):	Utrecht
Studieomvang (EC):	240 EC
CROHO-onderdeel:	Taal en cultuur

3.2 Profiel instelling

Het volgende profiel van de Hogeschool voor Toegepaste Filosofie (HTF) kan worden opgesteld op basis van gegevens uit informatiedossier, bijlagen en aanvullende informatie (zie bijlage 3 voor een overzicht).

De HTF is in het studiejaar 2014-2015 gestart met de beoogde hbo-opleiding tot Toegepast Filosoof. De HTF kent de rechtsvorm van een B.V. (KvK-nr. 64242935).

De HTF onderhoudt een website, organiseert symposia en brengt een tijdschrift uit. Op deze manieren werkt ze aan meer bekendheid onder aankomend studenten en werkveld, en aan binding met alumni. Tijdens het laatste symposium (mei jl.) werd het HTF-Kenniscentrum 'Bildung en Persoonsvorming' geïnstalleerd.

De HTF is bij brancheorganisatie NRTO aangesloten. Als de interne klachtencommissie niet tot een oplossing leidt, worden formele geschillen via de klachtencommissie van de NRTO afgehandeld.

Om de toegankelijkheid te garanderen, zijn de kosten van de private studie aan de HTF vergelijkbaar met die van het gesubsidieerde hbo: € 2.645 per studiejaar, inclusief examenkosten. Daarbij komen kosten voor het studiemateriaal: gemiddeld € 400 per studiejaar. Verder stelt de instelling jaarlijks drie studiebeurzen beschikbaar voor gemotiveerde studenten, die de opleiding niet kunnen betalen.

De opleiding tot Toegepast Filosoof is de enige opleiding, die de HTF verzorgt. Hiernaast biedt de HTF studenten de mogelijkheid om enkele keuzemodules of een vrije studierichting te volgen, die overigens enkel opleiden tot een certificaat.

3.3 Profiel opleiding

Op 1 oktober 2016 telde de opleiding tot Toegepast Filosoof 80 studenten. De HTF geeft aan niet primair gericht te zijn op groei van het studentenaantal en winst, maar op de kwaliteit van de opleiding. Op termijn (2024) wil de instelling niet meer dan rond de 400 studenten tellen.

De HTF stelt zich als doel om toegepast filosofieonderwijs op een laagdrempelig wijze en op een hoogwaardig hbo-niveau aan te bieden. Dit gebeurt in deeltijd (middels een vierjarige en een verkorte, driejarige variant). De onderwijstaal is Nederlands. Volgens de HTF kunnen typisch filosofische vaardigheden als goed argumenteren en logisch redeneren een cruciale rol spelen bij het overbruggen van de verschillende 'kloven' die momenteel in de maatschappij worden ervaren.

Er is volgens de HTF een duidelijke beweging gaande om de filosofie niet slechts als universitaire discipline te beoefenen, maar ook praktijkgericht. In de komende tijd zullen de grenzen tussen traditionele beroepen en vakdisciplines vervagen. De behoefte aan goede generalisten zal volgens de HTF toenemen. De Toegepast Filosoof speelt in op deze veranderingen: met een hoogwaardige en brede kennisbasis, gecombineerd met praktijkgerichte leerervaringen binnen het gekozen beroepenveld.

De Toegepast Filosoof met een diploma op het niveau van een hbo-bachelor onderscheidt zich van de wo-opgeleide filosoof. Essentieel zijn de verschillen in enerzijds fundamentele filosofische kennis en fundamenteel onderzoek en anderzijds een praktijkgerichte oriëntatie. De Toegepast Filosoof richt zich op het toepassen van bestaande filosofische benaderingen en filosofische inzichten in de praktijk.

Vanuit verschillende beroepenvelden is er volgens de HTF een toenemende vraag naar beroepskrachten die over filosofische vaardigheden beschikken en deze in de praktijk kunnen toepassen. Daarom heeft de HTF gekozen voor een hbo-opleiding tot Toegepast Filosoof met vier afstudeerrichtingen voor de meest relevante beroepenvelden.

Het profiel van de opleiding is nieuw voor Nederland. De HTF beseft in het gesprek met het panel dat het profiel van Toegepast Filosoof zich op hbo-niveau zal moeten bewijzen. Het bestuur van de instelling trekt een parallel met bijvoorbeeld hbo-Rechten en hbo-Toegepaste Psychologie.

4 Opleidingsbeoordeling

In dit hoofdstuk wordt de evaluatie door het panel van de standaarden omschreven. Bij elke standaard geeft het panel zijn bevindingen, overwegingen en oordeel weer. De beoordeling is gebaseerd op de standaarden en criteria zoals beschreven in het Beoordelingskader voor de uitgebreide TNO van de NVAO. De beoordeling komt tot stand op basis van een discussie met 'peers' over de inhoud en kwaliteit van de opleiding.

Over de standaarden geeft een visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een driepuntsschaal: voldoet, voldoet ten dele of voldoet niet. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding, ook op een driepuntsschaal: positief, positief onder voorwaarden, of negatief.

4.1 Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Het panel stelt vast dat de HTF een beroeps- en opleidingsprofiel voor de beoogde hbo-opleiding tot Toegepast Filosoof heeft ontwikkeld. De instelling heeft zich daarbij vooral gebaseerd op haar onderwijsvisie en gesprekken met deskundigen vanuit de filosofische wetenschap en het werkveld. Het profiel is mede gebaseerd op inbreng van studenten en alle betrokken docenten.

De opleiding tot Toegepast Filosoof kent beoogde leerresultaten, waarbij onderscheid is gemaakt naar algemene en specifieke competenties van de Toegepast Filosoof. Zie bijlage 4 voor de beschrijving van alle competenties.

De tien algemene competenties vormen voor de HTF het ijkpunt om de kwalificatie-eisen van haar beginnende beroepsbeoefenaren vast te leggen. Deze competenties zijn ingedeeld in vier categorieën:

- a. Toepassing van filosofische kennis en filosofische benaderingen;
- b. Beïnvloeding van het denken;
- c. Praktijkgericht onderzoek;
- d. Professioneel werken.

Daarnaast heeft de instelling specifieke competenties voor de vier afstudeerrichtingen opgesteld, gerelateerd aan een werkveld, namelijk:

- a. Journalistiek en Media;
- b. Beleid en Bestuur;
- c. Economie en Duurzaamheid;
- d. Onderwijs.

De afstudeerrichting Journalistiek en Media (JM) binnen de HTF heeft tot doel mensen op te leiden die filosofische kennis combineren met journalistieke vaardigheden. Die combinatie van verdieping en journalistiek inzicht stelt hen volgens de HTF in staat complexe vraagstukken beter te doorzien, te onderzoeken en over te brengen op een breed publiek. Afgestudeerden kunnen onder andere aan de slag als (zelfstandig) journalist voor online en geprinte media, als researcher, programmamaker bij radio, televisie, of bij debatcentra. Het verschil met de hbo-bachelor Journalistiek (de School voor Journalistiek) is dat de HTF-journalist minder journalistiek ambachtelijk wordt opgeleid en meer inhoudelijk verdiepend. Het panel vernam in de gesprekken dat de instelling een keuze voor de geschreven, verdiepende journalistiek heeft gemaakt (en dus niet voor de 'razende reporter'). Het opleidingsmanagement noemde als mogelijke werkkringen voor afgestudeerden De Correspondent en 'Letter en Geest' van dagblad Trouw.

Voor de afstudeerrichting Beleid en Bestuur (BB) sluit de instelling aan bij afspraken van het Landelijk Overleg Bestuurskunde Opleidingen. Zij omschrijft de Toegepast Filosoof Beleid en Bestuur als een normatieve professional die over reflectieve vaardigheden beschikt en kan omgaan met complexiteit, onvoorspelbaarheid en tijdelijkheid. Functies voor de Toegepast Filosoof Beleid en Bestuur zijn volgens de HTF vooral te vinden bij gemeenten en provincies, maar ook in de non-profit sector en bij organisaties die op het raakvlak van overheid en bedrijfsleven functioneren.

Het werkterrein van de Toegepast Filosoof Economie en Duurzaamheid (ED) bestaat uit beleidsondersteunende en adviserende functies op het gebied van de 'andere economie'. Zo kan hij/zij adviseren bij vraagstukken met betrekking tot het verbeteren van arbeidsomstandigheden, arbeidsproductiviteit en loopbaanoriëntatie. Verder kunnen afgestudeerden aan de slag als zelfstandig ondernemer op het gebied van duurzaamheid.

De competenties van de Toegepast Filosoof Onderwijs (OW) zijn afgeleid van de eisen die de wetgever aan het leraarschap stelt (cf. Wet BIO). De instelling beoogt dat gediplomeerden als tweedegraads filosofiedocent kunnen solliciteren naar banen in het vmbo, mbo en in de onderbouw van havo en vwo. Ze zouden filosofielessen kunnen geven, maar ook lessen levensbeschouwing, maatschappijleer en burgerschap. De instelling ziet ook mogelijkheden in beleidsfuncties op het terrein van onderwijs.

De instelling is van mening dat Filosofie zich goed leent voor een internationale oriëntatie. Zij verlangt van studenten dat zij Engelse literatuur kunnen lezen en toepassen. Internationale stages zijn een mogelijkheid.

Het panel maakt uit het informatiedossier op dat de opleiding de beroepsinhoudelijke kant van de opleiding borgt door eisen te stellen aan relevante werkervaringen en geschikte stageplaatsen.

In het gesprek van het panel met vertegenwoordigers van de werkveldcommissies komt naar voren dat ze een meerwaarde zien in de Toegepast Filosoof als 'reflective practitioner'

die als professional reflecteert op de beroepspraktijk. De vertegenwoordigers van het werkveld zien voor alle afstudeerrichtingen voldoende perspectief op de arbeidsmarkt.

Overwegingen

Het panel is van mening dat de HTF de beoogde leerresultaten duidelijk heeft uitgewerkt en onderbouwd in het informatiedossier. Wel kunnen de consistentie in formulering tussen de vier richtingen en de wisselwerking tussen theorie en praktijk nog worden verbeterd. Ook de verhouding tussen filosofische en beroepsgerichte vaardigheden zou nog beter kunnen worden afgestemd. Over het algemeen acht het panel de beoogde leerresultaten echter van het juiste niveau voor een bacheloropleiding.

De beoogde leerresultaten zijn voor een hbo-opleiding voldoende praktijkgeoriënteerd ('toegepast') gepositioneerd, vergeleken bij de academisch, fundamenteel georiënteerde Filosofie. Het panel waardeert de aansluiting van de opleiding bij een vraag en verwachting vanuit het geconsulteerde werkveld. Wat betreft de afstudeervarianten Beleid en Bestuur, en Economie en Duurzaamheid verwacht het panel dat dergelijke werknemers bij bijvoorbeeld gemeenten goed kunnen functioneren.

Het panel heeft vastgesteld dat de beoogde competenties ook internationaal aan de maat zijn, onder meer door de Engelstalige filosofieliteratuur en de mogelijkheid tot een internationale stage.

Het panel onderschrijft dat het profiel van de opleiding op dit moment in Nederland nieuw is. Het profiel moet echter nog verder worden uitontwikkeld om echt uniek en onderscheidend te worden. Het panel heeft namelijk twijfels over de breedte van de profilering van de opleiding tot Toegepast Filosoof op dit moment. Het panel vraagt zich af of zo'n gecombineerd profiel aantrekkelijk en herkenbaar is voor werkgevers. De instelling voert continu discussies met de werkveldcommissies en ervaringen kunnen tot bijstelling van de doelen leiden.

Toch is op dit moment de vraag nog actueel of afgestudeerden op de arbeidsmarkt kunnen concurreren met vergelijkbare beginnende beroepsbeoefenaren in datzelfde veld (zoals afgestudeerden hbo-Journalistiek, hbo-Bestuurskunde en hbo-Economie/Bedrijfskunde). Zo dient duidelijker te worden dat het primair gaat om een beginnend beroepsbeoefenaar Toegepast Filosoof die door specialisatie op het functioneren in een van de vier verschillende werkvelden is voorbereid. Het panel meent dat de afbakening met het profiel van andere beginnende beroepsbeoefenaren in datzelfde werkveld dient te worden verhelderd.

Ten aanzien van het profiel Toegepast Filosoof Onderwijs meent het panel dat de beoogde leerresultaten passend zijn voor de opleiding tot een startbekwame, tweedegraads docent Filosofie. De opleiding kan een lesbevoegdheid afgeven waarmee docenten in het vmbo en mbo en in de onderbouw van havo en vwo filosofielessen kunnen geven. Ook is het panel van mening dat de opleiding goed inspeelt op nieuwe ontwikkelingen in wet- en regelgeving om het burgerschapsonderwijs te versterken. De opleiding biedt arbeidsmarktperspectief als docent in dit vak.

Het panel meent echter dat de opleiding niet goed voorbereid op een bevoegd docentschap in de vakken Maatschappijleer en Levensbeschouwing. Hiervoor beoogt ze niet de juiste vakinhoudelijke leerresultaten. Zij raadt de opleiding aan ook dit profiel smaller te definiëren.

Conclusie standaard 1: Beoogde leerresultaten

Het panel meent dat de opleiding voor het profiel van hbo-bachelor Toegepast Filosoof in de kern passende beoogde leerresultaten hanteert. De instelling zou echter voor alle vier afstudeervarianten de meerwaarde van het profiel van de Toegepast Filosoof voor de arbeidsmarkt scherper moeten formuleren, met een vertaling naar de werkzaamheden in de vier werkvelden. Zo dient duidelijker te worden dat het gaat om een beginnend beroepsbeoefenaar Toegepast Filosoof die op een bepaald werkveld is voorbereid. De afbakening met het profiel van andere beginnende beroepsbeoefenaren in datzelfde veld dient te worden verhelderd.

Het panel komt tot een oordeel 'voldoet ten dele' voor deze standaard waarbij het zwaar laat wegen dat de opleiding in de kern de juiste leerresultaten beoogt en de gesuggereerde aanpassing niet meer is dan een toespitsing van de profilering.

4.2 Programma

4.2.1 Oriëntatie

Standaard 2: Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Toelichting: Het programma sluit aan bij de actuele (internationale) ontwikkelingen, eisen en verwachtingen in het beroepenveld en in het vakgebied. Academische vaardigheden en/of onderzoeks- en/of beroepsgerichte competenties krijgen invulling op een wijze die past bij de oriëntatie en het niveau van de opleiding.

Bevindingen

Het panel stelt vast dat de HTF de beroepsgerichte oriëntatie van het programma in het informatiedossier uitgebreid heeft onderbouwd.

Het curriculum van de opleiding kent verschillende leerlijnen. De opleiding maakt een onderscheid in vaardigheden die studenten zowel in de propedeutische als de postpropedeutische fase in de 'vaardighedenlijn' leren. De vijf algemene vaardigheden komen gedurende de eerste drie jaar van de opleiding tijdens alle modules aan de orde. In de HTF-Vaardigheidengids zijn de volgende vijf vaardigheden toegankelijk uitgelegd en toegelicht: schrijfvaardigheid, leesvaardigheid, spreekvaardigheid (Retorica), argumenteren en onderzoeksvaardigheden. Deze vijf algemene vaardigheden zijn gemeenschappelijk voor alle afstudeerrichtingen van de opleiding.

De specifiek filosofische vaardigheden, zoals de socratische gespreksvoering, het filosofisch debat en de argumentatievaardigheden, komen aan de orde in de modules 'Filosofische Vaardigheden I en II' en de module 'Retorica'.

In de postpropedeutische fase start de opleiding met de leerlijn Onderzoekskunde, die in de propedeutische fase onder meer in de modules Wijsgerige Ethiek en Wetenschapsfilosofie is voorbereid. In het curriculum van de postpropedeutische fase zijn in het tweede en derde jaar drie modules Onderzoekskunde opgenomen (totaal 8 EC).

Het panel stelt vast dat de instelling in de onderzoeksleerlijn nadrukkelijk aandacht wil besteden aan datgene wat de instelling beschouwt als haar unieke kenmerk, namelijk het

specifiek filosofische, praktijkgerichte onderzoek. Dit is uitgewerkt in de notitie Toegepast Filosofisch Onderzoek.

In de gesprekken heeft het panel vernomen dat de opleiding de onderzoeksleerlijn heeft versterkt naar aanleiding van de beoordelingen van de eindwerkstukken van studenten.

Het panel constateert dat vanaf het tweede jaar beroepsvorming centraal staat, waarbij het accent ligt op het leren functioneren als Toegepast Filosoof binnen de gekozen werkvelden. Studenten kunnen kiezen uit vier beroepsgerichte afstudeerrichtingen.

De student die passende beroepsvaardigheden moet ontwikkelen, brengt die onder meer tot uitdrukking in de onderbouwing van beroepsproducten en -handelingen. De instelling hecht veel belang aan de werkplek of de stage van de studenten. In de module Keuzeactiviteit biedt de opleiding ook ruimte voor een beroepsgerichte invulling. Een voorbeeld van een beroepsgerichte module in het derde jaar van de richting Journalistiek en Media is 'Ondernemerschap' (4 EC).

Overwegingen

De invulling van het programma van de opleiding is in de ogen van het panel ruim voldoende toepassingsgericht en daarmee passend voor de beroepsgerichte hbo-oriëntatie.

Deze beroepsgerichte oriëntatie is in de leerlijnen voor de algemene en de filosofische vaardigheden goed vertaald. De uitwerking van de filosofische vaardigheden is in de ogen van het panel overtuigend met het oog op het functioneren van een Toegepast Filosoof. Wel is het panel van mening dat de versterking van de onderzoeksleerlijn aandacht behoeft.

Het panel waardeert eveneens de vertaling van de beroepsgerichte oriëntatie in de specifieke competenties voor de beoogde werkvelden. Het programma biedt volgens het panel voldoende mogelijkheid om ervaring vanuit werkplek of stage in de opleiding mee te brengen. Het programma is voldoende gericht op de voorbereiding om als beginnend beroepsbeoefenaar Toegepast Filosoof in één van vier werkvelden te kunnen functioneren.

Conclusie standaard 2 Programma, oriëntatie

Het panel concludeert dat het programma het mogelijk maakt om passende professionele onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren. Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als: voldoet.

4.2.2 Inhoud

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Toelichting: De leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.

Bevindingen

Het panel constateert dat de HTF in haar informatiedossier stelt dat het onderwijs zo is geprogrammeerd dat iedere student de leerdoelen kan bereiken. De opleiding tot Toegepast Filosoof omvat in totaal 240 EC en kent twee deeltijdvarianten: vier studiejaar van elk 60 EC of drie studiejaar van elk 80 EC.

Het panel stelt vast dat de opleiding is opgedeeld in overzichtelijke modules die kunnen worden herkanst. Het volledige programma van de opleiding is opgenomen in het Moduuloverzicht, de Moduulbeschrijvingen, de OER en de Studiegids van de HTF.

In het eerste jaar legt het programma een stevig fundament voor de basiskennis en basisvaardigheden, die de Toegepast Filosoof nodig heeft voor zijn beroepspraktijk. Het programma van het propedeusejaar en de Basiskwalificatie (uitgebreid propedeusejaar) is opgenomen in de Moduulbeschrijvingen propedeutische fase en de Basiskwalificatie. Het algemene basisjaar van de vierjarige variant is voor alle afstudeerrichtingen hetzelfde. Hierin worden nog geen richtingspecifieke vakken aangeboden, maar uitsluitend algemeen-filosofische. In het eerste jaar staan de volgende vakken op het programma:

Leerjaar 1	Modules propedeutische fase	Totaal 60 EC
	Inleiding filosofie 1	5 EC
	Schriftelijke taalvaardigheid I en II (2 EC en 5 EC)	7 EC
	Filosofische vaardigheden 1	8 EC
	Oriëntatie op de stage	3 EC
	Levenskunst 1 (Geschiedenis filosofie/de Grote Filosofen)	5 EC
	Wijsgerige antropologie 1	5 EC
	Wijsgerige ethiek 1	5 EC
	Politieke en Sociale filosofie 1	5 EC
	Wetenschapsfilosofie 1	5 EC
	Inleiding op de vier afstudeerrichtingen van de postpropedeutische fase (4x3 EC)	12 EC

Vanaf het tweede leerjaar kunnen studenten kiezen uit vier beroepsgerichte afstudeerrichtingen en hiervan de beroepsgerichte modules volgen. Tijdens vier oriëntatiemodules in het eerste jaar ontvangen studenten uitgebreid informatie over de vier afstudeerrichtingen voor een afgewogen keuze. De studierichting kent een gerichte opbouw: van het aanbieden van basiskennis en basisvaardigheden naar het leren zelfstandig te werken in de beroepspraktijk.

Belangrijke vakken voor Journalistiek en Media (naast de filosofische vakken) zijn in het tweede jaar:

- Inleiding Journalistiek 1 (5 EC);
- Creatief denken I en II (totaal 8 EC);
- Creatief schrijven (5 EC);
- Interviewtechnieken (5 EC).

Belangrijke vakken voor Beleid en Bestuur zijn in het tweede jaar:

- Bestuurskunde (5 EC);
- Bedrijfskunde (samen met ED) (4 EC);
- Co-creatie van verandering (samen met ED) (6 EC);
- Recht en Openbaar Bestuur 1 (5 EC).

Belangrijke vakken voor Economie en Duurzaamheid zijn in het tweede jaar:

- Inleiding Economie (5 EC);
- Andere economie 1 (5 EC).

Belangrijke vakken voor Onderwijs zijn in het tweede jaar:

- Vakdidactiek I: socratisch gesprek in de les (4 EC);
- Vakdidactiek II: Onderwijsvisie en lesontwerp (4 EC);
- Algemene pedagogiek (4 EC).

Belangrijke vakken voor alle richtingen JM, BB, ED en OW zijn in het derde jaar:

- Toegepaste Ethiek (6 EC);
- Toegepaste Politieke Filosofie 1 (5 EC);
- Meewerkstage (15 EC).

In het vierde jaar is sprake van een volwaardige hbo-stage (Projectstage voor 15 EC), waarbij de student uiteindelijk zelfstandig leert te werken. De instelling heeft hiertoe een Stagegids ontwikkeld. Studenten dienen een betaalde baan in één van de beroepenvelden te hebben of een hbo-stage te lopen.

In het vierde jaar doorloopt de student verder het Afstudeerprogramma (25 EC). Hiertoe heeft de instelling voor studenten een handleiding 'Afstuderen bij de HTF' opgesteld. Voor het Afstudeerprogramma dient de student op de werk- of stageplek zelfstandig praktijkgericht onderzoek op hbo-niveau te verrichten. Hij/zij moet in zijn Afstudeerwerkstuk een proeve van zijn kennis, kunde en onderzoeksvaardigheden laten zien.

Overwegingen

Het panel acht de inhoud van het programma toereikend om de beoogde leerresultaten te bereiken, met dien verstande dat er de eerder genoemde beperkingen zijn voor de afstudeervariant Onderwijs. De vakinhouden voor het behalen van de bevoegdheid van docent Maatschappijleer c.q. Levensbeschouwing zijn niet aanwezig (zie onder standaard 1). Het panel denkt dat de begrenzing van het profiel op termijn tot een beter passende inrichting van het programma zal leiden.

Over het algemeen zijn de beoogde leerresultaten adequaat vertaald in leerdoelen van de modules. Het panel is dan ook overwegend tevreden met de inhoud en de relevantie van het programma. Het programma kent een duidelijke opbouw in vier jaren. Het eerste jaar biedt een sterke, theoretische kennisbasis met filosofische en andere vakken, en een inleiding op de afstudeervarianten. Het programma wordt vervolgd met een focus op het beroep en een zelfstandig praktijkgericht onderzoek. Het curriculum is al met al een goede combinatie van filosofische en empirische kennis, en filosofische en beroepsvaardigheden.

Het panel benoemt wel een aandachtspunt voor de module 'Ondernemerschap' (derde jaar bij JM 4 EC). Deze module laat studenten voornamelijk een businessplan opstellen. Het panel vindt het echter van belang dat studenten, ter voorbereiding op het zelfstandig ondernemerschap, niet teveel droog oefenen. De aanbeveling is om de studenten meer praktijkervaring ('real life experience') te laten opdoen. Het panel beschouwt dit aanbod met de huidige invulling toch vooral geschikt voor ervaren werknemers, gerelateerd aan hun werkveld. Gezien de zwaarte van de totale stage-onderdelen denkt het panel overigens wel dat ook jonge havisten al met al goed op het werkveld worden voorbereid.

De stages maken een adequate en overtuigende indruk op het panel, want ze omvatten een meewerkstage en een projectstage (totaal 30 EC).

Wel is een aanbeveling aan de HTF om te zorgen voor uitdagender stages en versterking van het stage-netwerk. Het panel constateert dat de instelling op deze punten al een verbeteractie heeft ingezet.

Conclusie standaard 3 Programma, inhoud:

Het panel concludeert dat de inhoud van het programma studenten de mogelijkheid biedt om de beoogde leerresultaten te bereiken. Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als: voldoet.

4.2.3 Leeromgeving

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Toelichting: De vormgeving van het programma draagt bij aan de realisatie van de beoogde leerresultaten. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten een actieve rol nemen in de vormgeving van het eigen leerproces (student-centred). De inrichting van de leeromgeving past bij de onderwijsvisie van de instelling.

Bevindingen

Het panel stelt vast dat de opleiding gericht is opgebouwd, waarbij de student steeds zelfstandiger leert leren en werken. Ze beoogt de studenten aan te zetten tot het verwerven van kennis, het trainen van vaardigheden, en het leren functioneren in de beroepspraktijk op hbo-niveau. Daartoe biedt het onderwijsprogramma een variatie aan werkvormen, zoals hoor-/werkcolleges, essays schrijven en vaardigheidstrainingen.

Gezien het feit dat de HTF de opleiding alleen in deeltijd aanbiedt, moeten de studenten relatief veel zelfstudie verrichten. Daarom bestaan veel vakken, met name in de propedeutische fase, uit een reguliere module en een verdiepings-/zelfstudiemodule. De reguliere module wordt veelal afgesloten met een tentamen. De verdiepings-/zelfstudiemodule wordt voorbereid tijdens een hoor-/werkcollege van 180 minuten (meestal op zaterdagochtend). Deze wordt doorgaans getoetst door middel van een paper of ander werkstuk, dat de student op basis van de verrichte zelfstudie moet maken. Tijdens het werkcollege verstrekt de docent de opdracht en de te bestuderen literatuur.

Het panel constateert dat de instelling de eisen heeft vastgelegd om ook in de beroepspraktijk en tijdens de stages het hbo-niveau van de beginnend beroepsbeoefenaar te bewaken. Omdat er altijd sprake is van een leersituatie, zijn twee voorafgaande niveaus (niveau 1 en 2) gedefinieerd waaraan de student in de praktijk moet voldoen, voordat hij daadwerkelijk de stap naar hbo-niveau (niveau 3) kan maken. De praktijkopdrachten en de beoordelingen zijn gebaseerd op de gevraagde vaardigheden, kennis en toepassingen. Bijvoorbeeld de aard van de begeleiding is:

- Op niveau 1: sturend;
- Op niveau 2: adviserend (student wordt begeleid);
- Op niveau 3: coachend (student werkt zelfstandig).

Andere dimensies in de matrix zijn: aard van de taak, aard van de context, aard van het handelen en aard van het leren.

Coördinatoren vertellen dat de gemixte leeftijdsgroep dynamiek geeft. Docenten zeggen goed om te kunnen gaan met de grote leeftijdsverschillen (19-49 jaar); die heeft een meerwaarde in termen van leereffecten. Bij behandeling van bijvoorbeeld Aristoteles (waar zijn we op gericht?; het onderkennen van vooroordelen) brengen oudere studenten hun praktijksituatie in en nemen de jongeren daarin mee. Ook vinden ze het socratisch gesprek een goede werkvorm voor jong en oud. Docenten ervaren de gemotiveerde en enthousiaste studenten als een verademing.

Tijdens het instellingsbezoek sprak het panel met jongere en oudere studenten over hun ervaringen met de opleiding. De jongere studenten hadden na de middelbare school al een jaartje elders gestudeerd, de oudere studenten hadden veel bagage: een ruime werkervaring en soms een relevante studie. De studenten vinden de leeftijdsmix van medestudenten boeiend.

Uit de gesprekken met de studenten blijkt dat de studie gemiddeld circa 24 uur per week (drie dagen) van hen vergt. Zij lossen de werkdruk op door hun studie uit te smeren over 52 weken per jaar. Met name de zelfstudiemodules lenen zich ervoor om in de vakanties door te nemen.

Docenten erkennen tijdens het gesprek dat relatief veel studenten in het eerste jaar uitvallen. Zij wijzen op de hoge werkdruk voor studenten die er een baan naast hebben. Intussen is de piekbelasting in het eerste jaar op instigatie van studentevaluaties weggenomen.

Overwegingen

Het panel is van mening dat de instelling een mooi programma heeft, met gevarieerde werkvormen. Deze houden studenten actief betrokken en bevorderen hun zelfstandigheid. Docenten hanteren op adequate wijze werkvormen die geschikt zijn voor de grote leeftijdsmix van medestudenten in kleine groepen. Zo kunnen zowel jonge, als oudere studenten het eigen leerproces (student-centred) vormgeven.

Studenten zijn over het algemeen tevreden met de studeerbaarheid van het programma. Toch vraagt het panel wel aandacht voor de studeerbaarheid van het programma in deeltijd. Een deeltijddopleiding van 240 EC zou feitelijk veel langer moeten duren dan nominaal 4 jaren (van 60 EC).

In dit licht is de verkorte driejarige deeltijdvariant van 80 EC per jaar eigenlijk geen realistische optie voor een reguliere deeltijdstudent. De studiebelasting past bij een voltijddopleiding waarbij de verkorte variant doorgaans wordt aangeboden aan instromers uit het vwo.

Hoewel het vrijstellingenbeleid in het zelfevaluatie rapport en de OER is beschreven, en vrijstellingen niet generiek worden toegekend, is de reële toekenning van EC's een groot punt van aandacht.

Het panel acht het van groot belang dat de HTF de aankomende studenten eerlijk voorlicht over de zeer hoge werkdruk van de verkorte deeltijdvariant. Studenten moeten feitelijk fulltime voor de verkorte deeltijddopleiding beschikbaar zijn. De vraag is of dit voor de reguliere instromende studenten uit havo, mbo-4 en vwo is weggelegd. Mogelijk is er wel een specifieke doelgroep belangstellenden voor dit private aanbod die heel intensief en zelfstandig wil en kan studeren. De vormgeving van het programma biedt daarvoor voldoende flexibiliteit.

Conclusie standaard 4 Leeromgeving:

Het panel concludeert dat de vormgeving van het programma aanzet tot studeren en studenten de mogelijkheid biedt om de beoogde leerresultaten te bereiken. Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als: voldoet.

4.3 Instroom

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Toelichting: De gehanteerde toelatingseisen zijn realistisch met het oog op de beoogde leerresultaten.

Bevindingen

Het panel constateert dat de hbo-opleiding een zeer heterogene instroom van studenten kent (zie vorige standaard). De opleiding trekt relatief veel oudere instromende studenten met werkervaring. Maar de opleiding heeft ook oog voor de aansluiting op de jonge havigist of mbo-4 afgestudeerde.

Tijdens het instellingsbezoek gaf de HTF aan dat ze scholen in de regio opzoekt. Leidend voor de toelating zijn een erkend diploma en een individueel gesprek. Er gelden geen specifieke toelatingseisen. Studenten zijn geïnformeerd over de status van niet geaccrediteerde opleiding.

Docenten en coördinatoren vinden het havo-startniveau te laag. Het programma is voor havigisten niet makkelijk te doen. De opleiding heeft daarom een intensief bijspijkerprogramma voor studenten met Nederlandse taaldeficiënties. Dit biedt de opleiding mede aan vanuit het ideële streven om diversiteit te bevorderen. Tijdens wekelijkse mentorklassen wordt individueel maatwerk geleverd zoals 'close reading' filosofische teksten. Studenten kunnen terecht op studie-uren van 16.00-18.00 uur, voorafgaand aan de colleges. Het Nederlandse taalbeleid heeft een centrale plaats in de gehele opleiding tot Toegepast Filosoof.

De HTF kent op papier een hoge uitval in het eerste jaar. In het zelfevaluatie-rapport meldt de instelling dat een substantieel deel van de studenten ervoor kiest om alleen de Basiskwalificatie Filosofie (uitgebreide propedeuse) of een aantal Keuzemodules te behalen. In feite ronden zij hun studie op het gekozen niveau af. De belangrijkste oorzaak van echte voortijdig uitval is ziekte. Van de uitvallers noemt slechts een klein deel als reden dat de studie niet voldeed aan de verwachtingen of dat er motivatieproblemen waren.

De instelling heeft de wettelijke instroomvereisten en de vrijstellingsprocedure in de OER vastgelegd. De Examencommissie heeft de mogelijkheid om aan studenten met een overkwalificatie (zoals een universitaire opleiding) of uitgebreide relevante werkervaring, vrijstellingen te verlenen. Het panel heeft geen signalen gekregen dat er generiek in plaats van op individuele basis vrijstellingen zouden worden verleend.

Overwegingen

Het panel waardeert het dat de instelling actief middelbare scholen benadert om ook jongere studenten te werven.

Het panel is van mening dat het programma van de opleiding voldoende aansluit bij de heterogeniteit onder de instromende studentenpopulatie en hun zeer verschillende kwalificaties. De opleiding biedt studenten voldoende maatwerk.

Het panel acht de aandacht voor de aansluiting van het programma passend. Die komt in de eerste plaats tot uiting in de filosofische vakken, waarin men start met de basiskennis en -vaardigheden. In de tweede plaats maakt een bijspijkerprogramma deel uit van het taalbeleid. Het panel waardeert de extra studie-uren voor studenten met achterstanden. Een bijzondere groep vanuit didactisch gezichtspunt vormt de groep studenten die niet gemotiveerd is om de gehele studie te volgen, maar docenten rapporteren geen problemen. Het panel is tot slot van mening dat de examencommissie de vrijstellingsprocedure adequaat toepast.

Conclusie standaard 5: Instroom

Het panel concludeert dat het programma aansluit bij de kwalificaties van de instromende studenten. Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als: voldoet.

4.4 Personeel

Standaard 6: Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Toelichting: De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen. Het personeelsbeleid draagt daar aan bij. Er is voldoende personeel beschikbaar om de opleiding te verzorgen en de studenten te begeleiden.

Bevindingen

Het panel heeft kennis genomen van de samenstelling van het docententeam via het dossier. Bij de HTF zijn 29 docenten werkzaam. Alle docenten (inclusief de directie) werken in parttimeverband. De B.V. huurt docenten op declaratiebasis in. In totaal is de omvang van het docententeam ca. 3.3 fte. Het panel constateert dat de instelling in haar dossier aangeeft dat de omvang van het docententeam ruimschoots toereikend is om het gehele curriculum te verzorgen.

Van de docenten heeft 72% een afgeronde masteropleiding (of equivalent) en 19% is tenminste gepromoveerd (sommigen zijn hoogleraar). Van de docenten hebben er 16 Filosofie gestudeerd; verder is hun achtergrond divers.

Het panel constateert dat de HTF hoge en duidelijke kwaliteitseisen aan de opleiding en ervaring van haar docenten stelt. Docenten moeten eerstegraads en academisch gekwalificeerd zijn. Alle docenten van de instelling zijn op dit moment academisch opgeleid. Verder geldt de eis dat docenten die in het vakgebied Filosofie lesgeven, moeten beschikken over een universitaire opleiding hierin en bij voorkeur gepromoveerd zijn. Docenten die in de studierichtingen de beroepsgerichte vakken verzorgen, moeten universitair geschoold zijn en moeten beschikken over een langdurige relevante beroepservaring. Ze moeten beschikken over de ervaring en deskundigheid om op hbo-

niveau onderwijs te ontwikkelen, bij te stellen, te evalueren en te verzorgen. Ze moeten in voorgaande functies aangetoond hebben toetsen te kunnen ontwikkelen, beoordelen en uitvoeren. Ze moeten aanspreekbaar en in staat zijn om in overleg met elkaar het onderwijs te evalueren, analyseren en verbeteren. Docenten moeten van elkaar leren en zich voortdurend bijscholen (daar waar mogelijk gefaciliteerd door de HTF).

De instelling is ervan overtuigd dat studenten en docenten beter gedijen in een kleinschalige, platte organisatie, waarin de docent aanspreekbaar is op al zijn onderwijsverantwoordelijkheden. Bestuurlijke en coördinerende taken worden uitsluitend uitgevoerd door mensen die ook lesgevende taken verzorgen.

Tijdens het instellingsbezoek verduidelijkten docenten dat ze voor de afstemming in de opbouw van de opleiding met de verantwoordelijken voor de leerlijnen communiceren. Zo ontstaat een gedeelde visie; daarbinnen kunnen docenten hun eigen vak invullen.

Het panel heeft de docenten gevraagd naar hun motivatie om hier te willen werken en naar hun werkbelasting. De docenten vinden hun kleine contracten niet ideaal, maar belangrijker vinden ze dat ze er veel voor terugkrijgen. Ze ervaren tijdens de vergaderingen een kruisbestuiving met hun andere (academische) werk. Ze zijn idealistisch en gemotiveerd om de opleiding mee te helpen opbouwen, in de verwachting dat er daarna een fase van stabilisatie zal intreden.

Overwegingen

Het panel heeft veel vertrouwen in de kwaliteit van het docententeam. De academische kwaliteit van het docententeam is zeer hoog voor een hbo-opleiding; de beroepsbekwaamheid vanuit het hbo-werkveld is minder sterk, maar voldoende vertegenwoordigd. Wel zou de inhoudelijke deskundigheid van de staf iets evenwichtiger over de afstudeervarianten kunnen worden verdeeld.

Het panel noemt de onderwijskundige kwaliteit van het docententeam uitstekend. Het panel is onder de indruk van het zelfreflecterend en lerend vermogen van het docententeam. De docenten kunnen goed met elkaar opschieten en overleggen. Ze spreken uit dat ze eigenaarschap en bevlogenheid ervaren.

Wel plaatst het panel een kanttekening bij de huidige omvang van het docententeam. Het panel acht de omvang van totaal 3,3 fte (gemiddeld 0,11 fte per docent) te klein, waardoor het docententeam overbelast kan raken. Het kan in betaalde tijd weinig sparren en vergaderen. Op dit moment beleven de docenten de werkbelasting niet als te hoog, omdat ze zich geïmmiteerd voelen aan de pioniersfase waarin de opleiding verkeert. Maar op termijn acht het panel de beperkte omvang een probleem.

Het panel is van mening dat het personeelsbeleid ook vanuit een ander gezichtspunt aandacht verdient. Voor de duurzaamheid van de organisatie zou de borging van het curriculum minder persoonsgebonden moeten worden gemaakt. De oudere docenten, waarvan de HTF er relatief veel heeft, moeten opvolgers krijgen.

Het panel is van mening dat de instelling over voldoende verbetercapaciteit beschikt om het personeelsbeleid in de gewenste richting aan te passen.

Conclusie standaard 6 Personeel:

Het panel beoordeelt het docententeam als gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als: voldoet.

4.5 Voorzieningen

Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Toelichting: De huisvesting van de opleiding en de voorzieningen passen bij de beoogde leerresultaten en de onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Het panel stelt vast dat de HTF haar onderwijs op dit moment verzorgt in de locatie van ROC Midden Nederland in Utrecht. De HTF geeft aan dat het een goed toegeruste locatie met passende voorzieningen betreft. In de verschillende lokalen kunnen alle werkvormen worden toegepast. Hiernaast beschikt de locatie over kantinevoorzieningen en werkplekken waar studenten zelfstandig kunnen werken. Deze locatie is voor studenten goed bereikbaar. Het onderwijs van de HTF vindt plaats in de avonden of op zaterdagmorgen. Op deze tijdstippen zijn er niet of maar een beperkt aantal studenten van het ROC aanwezig.

Het panel stelt vast dat er eigentijdse, hoogwaardige ICT-voorzieningen (wifi, smartboards) zijn. Het panel heeft zelf toegang gekregen tot OnderwijsOnline van de HTF, een digitale werk- en leeromgeving die ook al bij enkele andere hogescholen is ingevoerd. Vanaf begin 2017 is de instelling gestart met de inrichting van deze digitale omgeving. Dit systeem is toegankelijk voor studenten, docenten, begeleiders, mentoren en administratief personeel. Het systeem moet vóór 31 december 2017 volledig operationeel zijn bij de HTF. Op het moment van het locatiebezoek waren de bibliothecaire voorzieningen nog niet digitaal toegankelijk. Studenten moeten nog fysiek een bezoek brengen aan de bibliotheek van de Universiteit Utrecht, waarmee de HTF een contract heeft gesloten.

Overwegingen

Hoewel het panel tijdens de visitatie niet terecht kon in het ROC-gebouw, waar de HTF haar onderwijs verzorgt, heeft het geen signalen ontvangen dat er problemen zijn. Studenten zijn tevreden over de voorzieningen in het gebouw. Het panel acht het efficiënt om gebruik te maken van een goed geoutilleerd gebouw.

Het panel heeft inzicht gekregen in OnderwijsOnline, en geconstateerd dat deze digitale omgeving voldoende werkt en faciliterend is voor het onderwijs. Het panel onderschrijft het voornemen van de HTF om OnderwijsOnline in de toekomst uit te breiden. Dit is in elk geval nodig voor de toegankelijkheid van de bibliothecaire voorzieningen voor deeltijdstudenten. Het panel vindt het wenselijk dat de bibliotheek digitaal bereikbaar wordt. Dit zal extra kosten met zich meebrengen.

Conclusie standaard 7 Voorzieningen:

Het panel concludeert dat de huisvesting en de materiële voorzieningen toereikend zijn voor de realisatie van het programma. Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als: voldoet.

4.6 Begeleiding

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Toelichting: Studenten ontvangen een passende begeleiding (ook in het geval van een functiebeperking). De informatievoorziening van de opleiding is adequaat.

Bevindingen

Het panel stelt vast dat bij de informatievoorziening aan studenten de website van de HTF een belangrijke rol vervult. Alle relevante informatie voor studenten, zoals rooster(wijzigingen), curriculum, inhoud modules, studievoortgang zijn via de website in te zien. Aanvullende informatie en informatie die docenten aan hun studenten verstrekken, worden gedeeld via de website en in toenemende mate via OnderwijsOnline.

Het panel constateert dat de HTF van mening is dat de administratie, evenals de docenten, coördinatoren en mentoren (ook buiten de lestijden) digitaal of per telefoon goed bereikbaar voor studenten zijn. Door de kleinschalige en platte organisatie van de instelling kan iedere docent relevante informatie verstrekken over zijn vakgebied, de organisatie van de lessen en de toetsen.

De HTF stelt een effectieve studiebegeleiding te bieden. Docenten die uitval, studievertraging of problemen bij studenten zien aankomen, kunnen direct persoonlijk contact opnemen met de mentoren. Studenten kunnen ook direct naar de mentor toestappen. De instelling biedt studenten bij studiemoeilijkheden in de eerste twee studiejaar een ondersteunend mentoraat. Studenten kunnen een beroep doen op individuele bijspijkertrajecten en extra lessen. Op deze manier biedt de instelling maatwerk in de studiebegeleiding voor individuele studenten (met en zonder beperking).

Zoals gezegd onder standaard 4 kent de begeleiding van praktijkopdrachten drie niveaus: sturend, adviserend (waarbij de student wordt begeleid) en coachend (waarbij de student zelfstandig werkt).

Studenten geven het panel aan dat de docenten laagdrempelig zijn; een afspraak is snel te maken. Ze zijn lovend over het enthousiasme van hun docenten. De docenten geven hen goede feedback.

Ze vinden van zichzelf dat hun persoonlijkheid zich heeft ontwikkeld, dat ze veel kritischer zijn geworden en scherper kunnen redeneren. Ze stellen zich de vraag: Wat gebeurt er in mijn organisatie? Of: hoe kan ik de marketing naar mijn doelgroepen verbeteren? Ze denken in een sollicitatiegesprek hun meerwaarde duidelijk te kunnen maken. De werkdruk is hoog; de studie vergt veel inzet van hen. Maar het coördinatorenoverleg heeft de piekbelasting opgelost. En studenten hebben de indruk dat de opleiding gehoor geeft aan hun verbeterpunten, zoals de uitbreiding van het stagenetwerk.

Overwegingen

Het panel is van mening dat de digitale informatievoorziening aan studenten duidelijk is en de studievoortgang inzichtelijk maakt.

Het panel waardeert de goede studiebegeleiding, bijvoorbeeld ten aanzien van de drie niveaus bij de begeleiding van werkstukken. Het panel complimenteert de opleiding met de begeleiding op maat die ze aan de studenten biedt. Het heeft enthousiaste studenten gezien die hun docenten waarderen en het gevoel hebben dat de coördinatoren hun knelpunten oppakken.

Conclusie standaard 8 Begeleiding:

Het panel concludeert dat de studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten de studievoortgang bevordert en aansluit bij de behoefte van studenten. Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als: voldoet.

4.7 Kwaliteitszorg

Standaard 9: De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Toelichting: De opleiding organiseert effectieve periodieke feedback die de realisatie van de beoogde leerresultaten ondersteunt. Bij bestaande opleidingen vinden geëigende verbeteringen plaats naar aanleiding van de uitkomsten van de vorige beoordeling. Hierbij worden passende evaluatie- en meetactiviteiten ingezet. De uitkomsten van deze evaluatie vormen aantoonbaar de basis voor ontwikkeling en verbetering. De opleiding legt intern verantwoording af over de bijdrage van de opleiding aan het realiseren van de strategische doelen van de instelling. Kwaliteitszorg verzekert realisatie van de beoogde leerresultaten. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissies, medewerkers, studenten, alumni en het afnemende beroepenveld van de opleiding actief betrokken. De ontwerpprocessen en de erkenning en borging van de kwaliteit van de opleiding zijn in overeenstemming met de ESG. De opleiding publiceert accurate, betrouwbare en voor de doelgroepen goed toegankelijke informatie over de kwaliteit van de opleiding.

Bevindingen

Het panel stelt vast dat de HTF beschrijft hoe ze de realisatie van haar beleidsdoelstellingen en onderwijsaanbod monitort en evalueert. Zo worden er halfjaarlijkse besprekingen in de verschillende docentenoverleggen gehouden. Er vindt afstemming tussen stagecoördinatoren, docenten, studenten en werkveldinstellingen plaats. Tweemaal per jaar is er overleg tussen de werkveldcommissies en de desbetreffende studietoelators. Eenmaal per jaar vindt er een gezamenlijk overleg van (vertegenwoordigers van) de vier werkveldcommissies en de vier desbetreffende studietoelators plaats. Eenmaal per jaar wordt een integrale evaluatie met studentenpanels uit de verschillende studiejaar uitgevoerd. Bovendien wordt er ieder jaar een brede evaluatie door alle studenten gehouden van ten minste eenderde van de onderwijsmodules op basis van gevalideerde schriftelijke enquêtes. Met vertrekkende studenten worden exit-interviews gehouden. Tot slot nodigt de HTF eenmaal in de drie jaar een peergroup uit, die is samengesteld uit studenten van vergelijkbare opleidingen en vertegenwoordigers van werkveld- en brancheorganisaties om als 'critical friend' op te treden.

Het panel heeft kennisgenomen van de evaluatie met studenten waarvan in het Zelfevaluatie-rapport een verslag is opgenomen. Deelnemende studenten aan deze evaluaties: drie eerstejaars, drie tweedejaars en vier derdejaars. Uit de docenten- en les-enquêtes blijkt onder meer dat de docenten en de colleges als goed tot zeer goed beoordeeld worden. Door de kleinschaligheid zijn vrijwel alle docenten zeer goed benaderbaar. Maar de HTF-studenten hebben ook aanbevelingen gedaan. Verschillende aanbevelingen zijn opgepakt door het opleidingsmanagement in een verbeteragenda voor 2017/2018 (zie hierna), bijvoorbeeld om voor meer bekendheid van het beroep in het werkveld te zorgen. Verder hebben studenten gevraagd meer aandacht te besteden aan filosofische vaardigheden en deze aan bod te laten komen bij de beroepsspecifieke modules. Ze hebben gevraagd een netwerk van goede stage-instellingen op te zetten. Hun aanbeveling om de studiebelasting te bewaken door een goede spreiding van de 'zware' filosofiemodules in het eerste jaar is gerealiseerd. Ook is een betere afstemming tussen de gemeenschappelijke modules van Beleid en Bestuur, en Economie en Duurzaamheid op verzoek van studenten gerealiseerd.

Het panel constateert dat de instelling in haar verbeteragenda 2017/2018 een aantal aandachtspunten formuleert, bijvoorbeeld ten aanzien van het curriculum. Zo wordt per beroepsgericht programma onderzocht of de filosofische vaardigheden voldoende in deze programma's zijn geïntegreerd. Verder heeft de schoolleiding de coördinatoren van de leerlijnen gevraagd om in overleg met de docenten te onderzoeken of bij de afstudeerrichtingen meer maatwerk geboden kan worden aan studenten met en zonder relevante werkervaring. Over de resultaten moet worden gerapporteerd. En indien de evaluaties daartoe aanleiding geven zal een verbetertraject worden ingezet, dat vanaf het studiejaar 2019/2020 zal moeten leiden tot een mogelijk gewijzigde curriculumopbouw van de filosofische vakken.

Naast de verbeterpunten in het curriculum, richt de instelling zich op versterking van het beroepsbeeld. Vanaf 2018 zal de instelling afgestudeerde studenten gaan monitoren. De instelling wil de tevredenheid over de opleiding in de beroepspraktijk toetsen. Maar ze wil ook het carrièrepad van oud-studenten volgen, om zo zicht op de beroepsrelevantie en het civiel effect van de opleiding te krijgen. De instelling heeft zich voorgenomen het huidige bestand van relevante, stagebiedende organisaties te vergroten.

Overwegingen

Het panel is van mening dat de HTF op adequate wijze diverse evaluatie- en meetactiviteiten heeft ingezet om de kwaliteit van het onderwijs periodiek te beoordelen. Het kwaliteitsbeleid van de instelling is er, zo blijkt uit de verbeteragenda, duidelijk op gericht om met verbeterpunten aan de slag te gaan en het onderwijs verder te ontwikkelen. De instelling heeft al aantoonbaar een actieve verbetercyclus doorlopen.

Het panel is voorts van mening dat het beroepenveld, via de werkveldcommissies en werkveldconsultaties, nauw betrokken is bij actualisering van de opleidingsprogramma's. Het waardeert het dat de instelling haar alumni gaat monitoren om de aansluiting op de arbeidsmarkt in beeld te krijgen.

Bij de interne kwaliteitszorg zijn verder aantoonbaar medewerkers en studenten van de opleiding actief betrokken. Het panel waardeert het als positief dat verbeterpunten naar aanleiding van de evaluaties geagendeerd en soms al doorgevoerd zijn, zoals de door

studenten gewenste afstemming tussen de gemeenschappelijke modules van Beleid en Bestuur, en Economie en Duurzaamheid. Ook wordt op verzoek van studenten per beroepsgericht programma onderzocht of de filosofische vaardigheden hierin voldoende zijn geïntegreerd. Het panel onderschrijft het belang hiervan. Zo draagt de kwaliteitszorg bij aan realisatie van de beoogde leerresultaten.

Het panel beveelt aan dat de instelling met het oog op accreditatie de organisatie meer zou moeten formaliseren en stabiliseren. De organisatie moet het eigen personeel (docenten/ondersteunend personeel) en de studenten een volwaardige positie geven voor een goed functionerende medezeggenschap.

Conclusie standaard 9 Kwaliteitszorg:

Het panel concludeert dat de opleiding een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg kent, de kwaliteitscultuur bevordert en gericht is op ontwikkeling. Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als: voldoet.

4.8 Toetsing

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De examencommissie oefent haar wettelijke bevoegdheid uit. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Het panel stelt vast dat de instelling een Toetsplan heeft opgesteld waarmee het beoogt de kwaliteit van toetsing te borgen en consequent te verbeteren. Het Toetsplan behandelt de volgende onderwerpen:

- de uitgangspunten van het toetsbeleid;
- de toetsbekwaamheid van de examinatoren en de kwaliteitsprocedures van toetsen en toetsitems;
- de toetsbekwaamheid van coördinatoren van leerlijnen;
- de toetsbekwaamheid van de examencommissie.

In het Toetsprogramma geeft de instelling overzichtelijk aan hoe de beoogde leerresultaten (i.c. algemene en richtingspecifieke competenties) zijn gerelateerd aan de verschillende modules van de opleiding en hoe deze in het curriculum worden getoetst. De docent die het programma verzorgt, is in principe verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de bijbehorende toets. Een centrale regel in het toetsbeleid van de instelling is dat een toets altijd door ten minste één collega-docent mede wordt beoordeeld.

In de Studiegids wordt bij iedere module voor studenten uitgelegd op welke wijze deze wordt getoetst en beoordeeld. Verder heeft de instelling in het Toetsplan, in de notitie 'Afstuderen bij de HTF' en in de Stagegids vastgelegd hoe de beroepsvaardigheden en het afstudeerwerkstuk worden getoetst en beoordeeld. Bij deze beoordelingen is altijd een externe deskundige vanuit het beroepenveld betrokken. De eindverantwoordelijkheid van de beoordeling ligt bij de instelling.

Voor de Meewerkstage is een specifieke vrijstellingsprocedure beschreven. Daarin beoordeelt de examencommissie onder meer een portfolio waarin de student middels vijf praktijkcases aantoont dat hij/zij de competenties en taakgebieden die in de stage centraal staan, al in de praktijk heeft gerealiseerd. De examencommissie heeft recent samen met de stagebegeleiders- en coördinatoren de vrijstellingsprocedure voor de Meewerkstage opnieuw bezien.

Het panel stelt vast dat de instelling de bevoegdheden en taken van de examencommissie conform de WHW heeft omschreven. De examencommissie kent een extern lid en schrijft een jaarverslag.

In het gesprek met de examencommissie blijkt dat deze in de afgelopen tijd kritisch heeft gekeken naar de toetsen van filosofische kennis en vaardigheden, en van het beroepsgerichte deel in de opleiding. De examencommissie heeft naar aanleiding hiervan al een aantal verbeteringen in het Toetsplan doorgevoerd (o.a. het vier ogen-principe). Verder is er veel onderling overleg gevoerd over de inrichting van de leerlijnen om beter te borgen dat de eindtermen worden gerealiseerd. *Rubrics* zijn gebruikt om de samenhang tussen de leerlijnen te verbeteren. De examencommissie meent dat de opleiding op dit punt vooruitgang heeft geboekt.

In het gesprek met de docenten met een academische achtergrond constateert het panel dat het vaststellen van het hbo-niveau, van bijvoorbeeld een derdejaars student, soms lastig is bij de toetsing en becijfering. Omdat het schrijven van papers in drie rondes gebeurt, is de docent wel in staat de ontwikkeling van de student (de *Bildung*) mede te beoordelen. Daarnaast kijken collega's mee met de beoordeling (vier ogen-principe).

Het panel heeft een steekproef van tentamens en werkstukken uit meerdere leerjaren van de opleiding beoordeeld. Hiervan voldeed de inhoudsvaliditeit: ze meten wat ze beogen te meten. De spreiding in soorten toetsen is dekkend voor kennis, vaardigheden en onderzoek.

Voorbeelden van toetsen die het panel heeft bestudeerd zijn de volgende.

Uit leerjaar 1 zijn zeven verschillende toetsen bestudeerd: o.a. met betrekking tot de oriëntatie op de afstudeerrichtingen, de filosofische modules (Wijsgerige Antropologie, Wijsgerige Ethiek) en de schriftelijke taalvaardigheid.

Uit leerjaar 2 zijn eveneens zeven verschillende toetsen bestudeerd: o.a. met betrekking tot de Meewerkstage, de afstudeerrichtingen en de filosofische modules (Economie en Filosofie, Taal filosofie en Metaforen).

Uit leerjaar 3 zijn vijf toetsen bestudeerd zoals van de module Afsluiting Filosofie, uit de afstudeerrichtingen BB en ED (Normatieve Professionaliteit) en uit JM (Media en Superdiversiteit).

Overwegingen

Het panel acht het Toetsplan van de opleiding en de handleiding voor het afstuderen toereikend en inzichtelijk. Het panel is voorts van mening dat de HTF het toetsbeleid op de juiste wijze in uitvoering heeft genomen om de eindtermen te borgen. De systematiek van toetsing functioneert zoals omschreven.

Het panel beschouwt de bestudeerde toetsen en werkstukken van voldoende kwaliteit, maar acht de becijfering in het algemeen aan de hoge kant. Ook had het meer feedback aan

studenten over de schrijfvaardigheid verwacht, gelet op het belang dat de opleiding hieraan hecht.

Verder waren er twee scripties uit de afstudeerrichting Beleid en Bestuur beschikbaar om te beoordelen door het panel. Het panel achtte beide scripties van voldoende, zij het zeer verschillend niveau. Het panel waardeerde de ene scriptie als van hoog niveau en de beoordeling door de opleiding kwam overeen met het cijfer dat het panel aan de scriptie zou geven. Maar de opleiding had de andere scriptie beduidend hoger gewaardeerd dan het panel zelf zou doen. Het panel vond het verschil in beoordeling van de scripties opvallend.

Het panel heeft deze beoordelingskwestie met de examencommissie besproken, die deze zelf ook had opgemerkt. De examencommissie had al een verbeteractie uitgevoerd. Ze heeft de beoordelingen van de scripties laten kalibreren en daarvoor bovendien een externe beoordelaar ingeschakeld. Dit betrof een ervaren en deskundig beoordelaar, wiens oordeel afweek van dat van het panel. De externe beoordelaar achtte de eerste scriptie zeker op niveau en de tweede van wat minder niveau.

Het panel heeft op dit moment dus nog twijfels over de adequaatheid van de beoordeling (de zogeheten interbeoordelaarsbetrouwbaarheid).

De examencommissie vervult in de ogen van het panel haar wettelijke taken. Omdat de HTF op dit moment nog een kleine organisatie is waarin verschillende personen functies moeten combineren, is de onafhankelijkheid van de examencommissie ten opzichte van de directie een aandachtspunt. Op dit moment is de onderwijsdirecteur tevens voorzitter van de examencommissie. Het panel meent dat dit op de lange termijn geen wenselijke situatie is.

Het panel meent dat de instelling een goed toetsbeleid heeft vastgesteld en een doordacht systeem van toetsing heeft opgezet. In de uitvoering zijn er evenwel nog enige onvolkomenheden. Het panel heeft gezien dat de instelling die zelf ook heeft opgemerkt en effectief verbeteringen heeft doorgevoerd. Het waardeert het lerend vermogen van de organisatie. Het panel heeft echter nog niet kunnen vaststellen of de recente verbeteringen in de toetsen en de beoordeling in de praktijk doorwerken. Ook meent zij dat daarvoor een groter volume aan toetsen en werkstukken, dekkend voor alle afstudeerrichtingen, bekeken moet worden.

Conclusie standaard 10 Toetsing:

Het panel concludeert dat de opleiding gedeeltelijk beschikt over een adequaat systeem van toetsing. Het systeem van toetsing is in beginsel voldoende valide, betrouwbaar en onafhankelijk. Het vertoont effectieve verbetercapaciteit.

Het panel meent wel dat meer evidentie nodig is om de doorwerking van recente verbeteringen in de toetsen en de beoordeling te verifiëren. Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als: voldoet ten dele.

4.9 Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Toelichting: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De opleiding beschrijft hoe zij de realisatie van het niveau toetst. Dat kan aan de hand van diverse producten of proeven die hier worden samengenomen onder het begrip „eindwerk”. Een niet limitatieve opsomming van eindwerken is: de eindscriptie, een portfolio, een beroepsproduct, een (reeks van) tentamen(s), een artikel of een artistieke prestatie of een combinatie hiervan.

Bevindingen

Het panel constateert dat de HTF in een afzonderlijke notitie (Afstudeerhandleiding) eisen aan het afstudeerwerkstuk, evenals aan de wijze van beoordeling heeft vastgelegd. Op die manier beoogt de instelling het hbo-eindniveau Toegepast Filosoof te garanderen. Van belang is dat er een deugdelijk eigen onderzoek in een relevante beroepspraktijk van de student aan het afstudeerwerkstuk ten grondslag ligt.

Het panel heeft een steekproef van tentamens en werkstukken uit meerdere leerjaren van de opleiding beoordeeld. Uit de uitkomsten van deze toetsen blijkt dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Ten tijde van het locatiebezoek waren twee studenten recent afgestudeerd, van wie het panel de scripties op gerealiseerde eindniveau kon beoordelen. Beide scripties hadden betrekking op de afstudeerrichting Beleid en Bestuur. Het panel achtte beide scripties van voldoende eindniveau, maar wel met een belangrijk niveauverschil.

Tijdens de gesprekken vernam het panel dat het werkveld zeer tevreden was met de door het panel als minder beoordeelde scriptie. Dit vanwege de concrete aanbevelingen in de scriptie. Het leidde ertoe dat de afgestudeerde op de werkplek meer verantwoordelijkheid kreeg.

Het panel merkt op dat de methodologische aanpak en verantwoording van het onderzoek niet of nauwelijks in de scripties en evenmin in de bijbehorende verantwoordingsverslagen werd aangetroffen.

Tijdens het instellingsbezoek gaf de examencommissie te kennen zelf te hebben vastgesteld dat het onderdeel 'onderzoek' nog niet stevig genoeg in het curriculum is verankerd. In de gesprekken, ook met docenten, bleek wel dat de opleiding recent verbeteringen heeft doorgevoerd. Er is onder meer een nieuwe toetsdeskundige aangesteld, een gepromoveerde docent met kennis van methoden en technieken, om de onderzoekslernlijn te versterken.

Het panel heeft van de afstudeerrichtingen Journalistiek en Media, Economie en Duurzaamheid, en Onderwijs geen afstudeerwerken kunnen beoordelen, omdat hierin nog geen afstudeerders waren.

Overwegingen

Het panel is van mening dat de instelling aan de wettelijke eis van een 'volkomen cyclus' heeft voldaan: er zijn studenten afgestudeerd in het programma van wie het panel de scripties als voldoende op gerealiseerde leerresultaten heeft beoordeeld.

Het panel plaatst een kanttekening bij de getoonde toegepaste onderzoeksvaardigheden; die blijven in de bestudeerde eindwerkstukken onderbelicht. Met name een consistente lijn van doelstellingen, bevindingen en conclusies die in samenhang getoond worden, is onvoldoende aanwezig. Het panel vertrouwt erop dat de opleiding de tekortkomingen in de methodologie met de al genomen maatregelen in de toekomst ondervangt.

Het panel meent dat de ene scriptie zeker voldoende inhoudelijke diepgang heeft en duidelijke, toegepaste (filosofische) competenties aantoont, passend bij het hbo-niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar. Deze scriptie bevat een uitgebreide en zorgvuldige analyse van begrippen en argumenten, die samenkomen in een overtuigend betoog. Daarin hebben ook filosofische, inhoudelijke posities een meerwaarde.

De andere scriptie voldoet net aan het vereiste hbo-eindniveau. Deze scriptie behandelt een maatschappelijk zeer relevant onderwerp, maar de opbouw en de inhoudelijke diepgang ten aanzien van de filosofische competenties zijn beduidend minder overtuigend.

Het panel had ook moeite met de getoonde schriftelijke taalvaardigheid in deze scriptie.

Het panel heeft evenwel vertrouwen in de inmiddels door de instelling doorgevoerde verbeteringen om het eindniveau in schriftelijke taalvaardigheid te borgen. Voor de Nederlandse taal in het afstudeerverslag krijgt een student tegenwoordig apart studiepunten, beoordeeld door een Neerlandicus.

De kwaliteit van de scripties moet dus verder verbeteren. Aspecten van methodologie en schriftelijke taalvaardigheid verdienen meer aandacht.

Het panel is alles afwegende van mening dat de opleiding op dit moment heeft aangetoond dat de beoogde leerresultaten voor de afstudeervariant *Beleid en Bestuur* daadwerkelijk worden gerealiseerd. Voor de overige drie afstudeervarianten heeft de opleiding geen evidentie voor het gerealiseerde eindniveau kunnen overleggen. Dit acht het panel wel noodzakelijk. De opleiding heeft naar verwachting de komende tijd voldoende afgestudeerden om een dergelijke beoordeling te laten uitvoeren.

Conclusie standaard 11 Gerealiseerde leerresultaten:

Het panel concludeert dat de opleiding gedeeltelijk aantoont dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd. Het acht het noodzakelijk dat ook voor de andere drie afstudeerrichtingen nog beoordeeld wordt of daarin over de gehele linie het beoogde hbo-eindniveau wordt gerealiseerd. Het panel beoordeelt op grond van bovenstaande overwegingen deze standaard als: voldoet ten dele.

4.10 Graad en CROHO-onderdeel

De instelling stelt voor de opleiding in het CROHO-domein *Taal en Cultuur* te registreren en aan de opleiding de graad Bachelor of Arts te verbinden. Het panel stemt hiermee in.

4.11 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding

Het panel beoordeelt de kwaliteit van de nieuwe opleiding als positief onder voorwaarden. Het is van mening dat de instelling aan de wettelijke eis van een 'volkomen cyclus' heeft voldaan. Het heeft een overwegend positief beeld van de kwaliteit van de opleiding en spreekt zijn vertrouwen uit in de organisatie. Het docententeam is gekwalificeerd. Docenten zijn bevoegd en hebben met veel inzet de opleiding opgebouwd. Het panel waardeert het lerende vermogen van de opleiding en de bereidheid effectief verbeteringen door te voeren.

Het panel merkt wel op dat de kleinschaligheid van de organisatie extra aandacht vraagt om het bereikte kwaliteitsniveau te behouden.

Het panel concludeert dat de opleiding voor het profiel van hbo-bachelor Toegepast Filosoof passende beoogde leerresultaten hanteert. Het panel is van mening dat de opleiding een profiel heeft dat nieuw is voor het bestaande opleidingsaanbod in Nederland. De instelling heeft dit in een inhoudelijk sterk programma vertaald. Het panel verwacht dat de Toegepast Filosoof een waardevolle bijdrage aan de maatschappij kan leveren.

De instelling zou echter voor alle vier afstudeervarianten de meerwaarde van het profiel van de Toegepast Filosoof voor de arbeidsmarkt scherper moeten formuleren, met een vertaling naar de werkzaamheden in de vier werkvelden. Zo dient duidelijker te worden dat het gaat om een beginnend beroepsbeoefenaar Toegepast Filosoof die op een bepaald werkveld is voorbereid. De afbakening met het profiel van andere beginnende beroepsbeoefenaren in datzelfde werkveld dient te worden verhelderd.

Het panel concludeert verder dat de opleiding ten dele beschikt over een adequaat systeem van toetsing. Het systeem van toetsing is in beginsel voldoende valide, betrouwbaar en onafhankelijk, maar dient nog wel te worden verbeterd. De organisatie vertoont op dit punt een effectieve verbetercapaciteit. Het panel meent wel dat meer evidentie nodig is om de doorwerking van recente verbeteringen in de toetsen te verifiëren.

Het panel concludeert voorts dat de opleiding ten dele aantoont dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd. De tot nu toe gemaakte toetsen (in het basisjaar en in de vier afstudeerrichtingen) geven een redelijk positief beeld. De afstudeerwerken (Beleid en Bestuur) zijn voldoende. Het panel acht het noodzakelijk dat ook voor de andere drie afstudeerrichtingen nog beoordeeld wordt of daarin over de gehele linie het beoogde hbo-eindniveau wordt gerealiseerd. De schriftelijke taalvaardigheid en de methodologische aanpak en verantwoording van het afstudeeronderzoek zijn bijzondere aandachtspunten.

4.12 Voorwaarden

Het panel formuleert de volgende voorwaarden:

Standaard 1: Beoogde leerresultaten: voldoet ten dele.

Het panel concludeert dat de opleiding voor het profiel van hbo-bachelor Toegepast Filosoof in de kern passende beoogde leerresultaten hanteert.

Het panel formuleert echter als eerste voorwaarde dat de instelling voor alle vier afstudeervarianten de meerwaarde van het profiel van de Toegepast Filosoof voor de arbeidsmarkt scherper zou moeten formuleren, met een vertaling naar de werkzaamheden in de vier werkvelden. Zo dient duidelijker te worden dat het gaat om een beginnend beroepsbeoefenaar Toegepast Filosoof die op een bepaald werkveld is voorbereid. De afbakening met het profiel van andere beginnende beroepsbeoefenaren in datzelfde veld dient te worden verhelderd.

Standaard 10: Toetsing: voldoet ten dele.

Het panel concludeert dat de instelling een goed toetsbeleid heeft geformuleerd en geïmplementeerd. Het systeem van toetsing is in beginsel voldoende valide, betrouwbaar en onafhankelijk, maar dient in de praktijk nog wel te worden verbeterd.

Het panel formuleert derhalve als tweede voorwaarde dat meer evidentie wordt beoordeeld om de doorwerking van recente verbeteringen in de toetsing en beoordeling te verifiëren.

Deze verificatie zal aan de hand van een representatieve steekproef van toetsen en opdrachten moeten gebeuren.

Standaard 11: Gerealiseerde leerresultaten: Voldoet ten dele.

Het panel concludeert dat de getoonde evidentie voor de gerealiseerde leerresultaten (met name de eindwerken) op dit moment nog incompleet is voor de vier verschillende afstudeerrichtingen.

Het panel formuleert om die reden als derde voorwaarde dat een groter en representatief volume aan afstudeerwerken uit alle vier afstudeerrichtingen wordt beoordeeld om vast te stellen dat de opleiding over de gehele linie de beoogde leerresultaten op hbo-niveau realiseert.

Het panel verwacht op basis van de opgave van de instelling dat deze binnen anderhalf jaar voldoende resultaten kan overleggen om te laten beoordelen of dan geheel aan de voorwaarden is voldaan. Op grond daarvan adviseert het panel aan de NVAO dat aan de instelling een termijn van twee jaar wordt gegeven om aan de voorwaarden te voldoen.

5 Overzicht oordelen

Standaard	Oordeel
Beoogde leerresultaten <i>Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.</i>	Voldoet ten dele
Programma – Oriëntatie <i>Standaard 2: Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.</i>	Voldoet
Programma – Inhoud <i>Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken</i>	Voldoet
Programma – Leeromgeving <i>Standaard 4 : De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.</i>	Voldoet
Instream <i>Standaard 5 : Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.</i>	Voldoet
Personeel <i>Standaard 6 : Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend</i>	Voldoet
Voorzieningen <i>Standaard 7 : De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.</i>	Voldoet
Studiebegeleiding <i>Standaard 8 : De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.</i>	Voldoet
Kwaliteitszorg <i>Standaard 9 : De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.</i>	Voldoet
Toetsing <i>Standaard 10 : De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.</i>	Voldoet ten dele
Gerealiseerde leerresultaten <i>Standaard 11 : De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.</i>	Voldoet ten dele
Algemene conclusie	Positief onder voorwaarden

Bijlage 1: Samenstelling panel

Voorzitter

Drs. Marianne Dunnewijk (1945) is voormalig voorzitter College van Bestuur van Hogeschool Zuyd en voert sinds haar pensionering in 2010 advieswerkzaamheden uit voor onder meer de NVAO en de Vereniging Hogescholen. Zij is lid van de Raad van Toezicht sinds 1 januari 2014 en is lid van de Commissie Onderwijs.

Marianne Dunnewijk is vanaf 1981 werkzaam in het hbo. Aanvankelijk als docent en vanaf 1988 als directeur van verschillende faculteiten van Fontys Hogescholen en haar voorganger de Katholieke Leergangen. Vanaf 1996 werkte zij in de Economische Sector en was zij voorzitter van de sectorraad.

Haar bestuurlijke ervaring in het hbo deed zij op als voorzitter van de Hogeschool Zuyd (2000-2010) en als lid van de HBO-raad (2002-2006).

Loopbaan:

Voorzitter College van Bestuur Hogeschool Zuyd (2001 - 2010)

Fontys Hogescholen (1988 - 2000)

Directeur Faculteit Economie Eindhoven

Directeur Faculteit Agogie Tilburg

Huidige relevante nevenfuncties:

Lid Raad van Commissarissen Parkstad Theaters

Lid Raad van Toezicht Toneelgroep Het Laagland

Voorzitter Raad van Toezicht Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

Panelleden:

Drs. Hans Wessels studeerde filosofie aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam. Hij was van 1981 tot 1986 en van 2007 tot 2013 actief als docent filosofie in het voortgezet onderwijs. Sinds 1986 is hij als toetsdeskundige bij het Cito verantwoordelijk voor de eindexamens filosofie vwo.

Vanaf 2000 is hij als universitair docent praktische wijsbegeerte en vakdidacticus verbonden aan het departement Wijsbegeerte van de Universiteit van Utrecht en als lerarenopleider aan de `Graduate School of Teaching van de Faculteit Sociale Wetenschappen aldaar. In dit kader heeft hij het curriculum voor het schoolvak filosofie van het havo en vwo helpen ontwikkelen en was hij tot 2015 lid van de Begeleidingscommissie Filosofie in het voortgezet onderwijs. Zijn onderzoek betreft het gebruik van beelden in de lessen filosofie en hij werkt sinds enige tijd aan een handboek voor vakdidactiek filosofie.

Drs. Agnes van der Linden is opleidingsmanager van twee masteropleidingen aan Fontys Hogescholen. Verder is ze eigenaar van het onderwijsadviesbureau VanderLinden Consultancy in Zaltbommel. Van der Linden heeft onderwijskunde gestudeerd aan de Rijkuniversiteit Leiden. Als consultant en interim manager heeft zij ruime ervaring met leren in bedrijfsorganisaties, overheid en onderwijs. Zij is als panellid vertrouwd met particuliere instellingen in Nederland.

Dr. ir. Jan van der Stoep studeerde biologie aan de Wageningen Universiteit en filosofie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Hij promoveerde in 2005 op het proefschrift 'Pierre Bourdieu en de politieke filosofie van het multiculturalisme' (Kok, Kampen). Van 1996 tot 2010 was hij verbonden aan het Instituut voor CultuurEthiek, eerst als wetenschappelijk medewerker, later als directeur. Aan de Vrije Universiteit had hij een betrekking als postdoc onderzoeker praktische filosofie (2005-2008) en als universitair docent praktische filosofie

(2008-2014). Sinds 2008 is hij lector aan de Christelijke Hogeschool Ede, eerst met als leeropdracht 'Media, Cultuur en Religie' (2008-2016), later 'Journalistiek en Communicatie' (2016 tot heden). Hij is voorzitter van de lectorenraad van de Christelijke Hogeschool Ede en geeft aldaar leiding aan de ontwikkeling van het hogeschoolbrede onderzoeksprogramma. Naast onderzoek verricht hij geregeld advieswerk voor organisaties. Recentelijk werkte hij bijvoorbeeld mee aan het meerjarenbeleidsplan van de Evangelische Omroep en de corporate story van Delphy. Hij is als voorzitter verbonden aan het Wetenschappelijk Instituut van de ChristenUnie. Aandachtsgebieden zijn storytelling in journalistiek en communicatie, bezielde professionaliteit en christelijke filosofie. Ook publiceerde hij op het gebied van techniekfilosofie en politieke filosofie.

Prof. dr. Tsjalling Swierstra studeerde filosofie en politicologie. Na zijn promotie in de wijsbegeerte aan de Rijksuniversiteit Groningen, werkte hij jaren als techniekfilosoof aan de Universiteit Twente, alvorens in 2010 aangesteld te worden als hoogleraar techniekfilosofie aan de Universiteit van Maastricht. Hij is lid van de Maastrichtse onderzoeksgroep Wetenschap- en Technologiestudies; directeur van het Centrum voor de Ethiek en Politiek van Emergente Technologieën; lid van de Beraadgroep Gezondheidszorg van de Gezondheidsraad; en lid van programma commissie van het langlopende NWO programma Maatschappelijk Verantwoord Innoveren. Hij bezit een ruime ervaring in het geven en ontwikkelen van universitair onderwijs, zowel op het bachelor als op het master niveau. Swierstra publiceerde in tijdschriften en boeken over ethische en politieke kwesties betreffende nieuwe en opkomende technieken, waarbij zijn bijzondere aandacht uitgaat naar de manieren waarop techniek en moraal elkaar wederkerig beïnvloeden. Zijn publicaties gaan onder meer over kloneren, voortplanting technologieën, nanotechnologie, voedsel technologieën, ICT, robots, en over de patronen in maatschappelijke controversen rondom nieuwe technologieën. Swierstra is mede-oprichter en redactielid van het *Journal for Responsible Innovation*. Hij is momenteel o.a. leider van een driejarig onderzoeksproject naar de voorwaarden waaronder bedrijven, gemeenten, en burgergroepen bereid zijn samen te werken aan projecten rondom de 'slimme stad'. Sinds 2015 is hij verbonden als adjunct hoogleraar aan de filosofische faculteit van de Norwegian University of Science and Technology in Trondheim.

Student-lid

L. (Bert) van Laar studeert wijsbegeerte aan de Universiteit Leiden en muziekwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam. Bij Fontys Hogescholen behaalde hij in 2011 een propedeuse journalistiek en hij volgde in het voorjaar van 2017 aan de Universiteit Utrecht de minor Bestuurs- Organisationswetenschap. Sinds 2010 zet hij zich als vrijwilliger in voor de Landelijke Studentenvakbond en hij was gedurende 2015 en 2016 intensief betrokken bij de verduurzaming van het hoger onderwijs, zowel binnen de Universiteit Leiden als bij Studenten voor Morgen, de landelijke studentenduurzaamheidskoepel. Sinds 2015 neemt hij met enige regelmaat zitting in diverse visitatiepanels, voornamelijk voor het Nederlandse hoger beroepsonderwijs.

Het panel werd bijgestaan door dr. Thomas de Bruijn, beleidsmedewerker NVAO, als procescoördinator.

Dr. Klari Janne Polder, consultant, was extern secretaris en stelde het conceptrapport op.

Alle panelleden en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Bijlage 2: Programma locatiebezoek

Het panel heeft een bezoek gebracht aan de locatie op 7 december 2017.

Locatie: Utrecht

Programma:

8.45u – 9.00u ontvangst en kort vooroverleg panel

9.00u - 9.30u Sessie 1 – gesprek vertegenwoordigers instellingsbestuur en onderwijsinstituut
drs. Martin Slagter (instellingsbestuur)
mw. Marjan Hengeveld (coördinator Bedrijfsvoering)
dr. Jelle de Boer (coördinator Onderwijs)

9.30u - 10.15u Sessie 2 – gesprek vertegenwoordigers opleidingsmanagement
drs. Sjoerd Slagter (studiecoördinator Beleid en Bestuur)
prof. dr. Arjo Klamer (studiecoördinator Economie en Duurzaamheid)
drs. Ellen van Dalen (studiecoördinator Journalistiek en Media)
drs. Eva Pallandt (studiecoördinator Onderwijs)

10.15u – 10.30 Pauze

10.30u - 11.00u Sessie 3 – gesprek vertegenwoordigers werkveld
drs. Daan Rovers (Journalistiek en Media)
dhr. Hulsenbeek (Economie en Duurzaamheid)
drs. Vincent van Hak (Onderwijs)
drs. Wim Littooi, vervangen door drs. Sjoerd Slagter (Beleid en Bestuur)

11.00u - 11.30u Sessie 4 – gesprek vertegenwoordigers examencommissie, toetsbeleid, stage en afstudeerprogramma
dr. Jelle de Boer (voorzitter ExCie)
drs. Niske Verweij (lid ExCie)
drs. Ellen Algera (toetscoördinator)
drs. Quirine Veth (stagecoördinator)
dr. Josje Dijkers (docent Onderzoekskunde)
drs. Nini Valetton (afstudeercoördinator)

11.30u - 12.00u Sessie 5 – gesprek vertegenwoordigers overige HTF-activiteiten in het kader Toegepaste Filosofie
drs. Alexandra Bronsveld (coördinator Kenniscentrum Bildung en Persoonsvorming)
Joachim Springer MA (hoofdredacteur Phronèsis)
mw. Marjan Hengeveld (coördinator HTF-symposia)
drs. Nathalie van Hooff (trainer Professionaliteit en Persoonsvorming)
drs. Martin Slagter (coördinator taalbeleid)

12.00u - 13.00u overleg panel tijdens lunch (*besloten*)

- 13.00u - 13.45u Sessie 5 – gesprek docententeam
Hannah Achterbosch MSc MA
drs. Ellen Algera
prof. dr. Jan Bransen
prof. dr. Marc Davidson
prof. dr. Joep Dohmen
Remmelt Kielstra MA
drs. Sjoerd Slagter
- 13.45u – 14.00 Pauze
- 14.00u – 14.45u Sessie 6 – gesprek studenten en alumni
Hichem Touati (1^e jaar)
Marjelle van Hoorn (2^e jaar) - lid Klankbordgroep
Tjebbe Ibsen (2^e jaar)
Katja Blauw (3^e jaar) - lid Klankbordgroep
Annemarie Buis (4^e jaar)
Paul Stuiver (alumnus)
- 15.00u - 15.15u Sessie 7 – tweede gesprek vertegenwoordigers opleidingsmanagement
met aandacht voor zaken die nog onduidelijk zijn
drs. Martin Slagter (instellingsbestuur)
mw. Marjan Hengeveld (coördinator Bedrijfsvoering)
dr. Jelle de Boer (coördinator Onderwijs)
- 15.15u – 17.00u overleg panel (*besloten*)
- Ca. 17.00u Beknopte terugkoppeling aan het management
In aanwezigheid van dhr. Van Bennekom

Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding/instelling

Zelfevaluatie-rapport Hogeschool voor Toegepaste Filosofie B.V. (juni 2017) met de volgende bijlagen:

- 1) Onderwijs- en Examenregeling HTF
- 2) Beroeps- en Opleidingsprofiel HTF
- 3) Kwaliteitsnotitie HTF
- 4) Toetsplan HTF
- 5) Onderwijsvisie HTF
- 6) Afstuderen bij de HTF (Studiehandleiding)
- 7) Stagegids (Meewerk- / Projectstage)
- 8) Moduloverzicht (curriculum)
- 9) Moduulbeschrijvingen propedeutische fase + Basiskwalificatie
- 10) Moduulbeschrijvingen postpropedeutische fase Beleid en Bestuur
- 11) Moduulbeschrijvingen postpropedeutische fase Economie en Duurzaamheid
- 12) Moduulbeschrijvingen postpropedeutische fase Journalistiek en Media
- 13) Moduulbeschrijvingen postpropedeutische fase Onderwijs
- 14) Toetsprogramma HTF
- 15) Leden Werkveldcommissies
- 16) Leden Examencommissie
- 17) Docentgegevens HTF (o.m. opleidingsgegevens)
- 18) Onderzoeksleerlijn HTF
- 19) Notitie verdieping-/zelfstudiemodules
- 20) Notitie Toegepast Filosofisch Onderzoek

Toetsen uit leerjaren 1-3

Twee scripties (2017)

In november 2017 toegezonden nadere informatie (op verzoek panel)

- 1) Toetsmatrijs/-matrix 2017/2018 met leerdoelen per vak/stage (leerjaren 1-3)
- 2) Notitie relatie curriculum HTF met formele (landelijke) eisen
- 3) Notitie driejarig-vierjarig (studeerbaarheid)
- 4) Notitie 'specifieke wensen' en Taalbeleid
- 5) Notitie studiebeurzen
- 6) HTF-Vaardighedengids

Documenten beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek

Onder meer:

- Toetscyclus (docentenhandleiding)
- Agenda's en verslagen coördinatorenoverleg
- Jaarverslag HTF Examencommissie schooljaar 2016-2017
- Jaarplan HTF Examencommissie schooljaar 2017-2018
- Verslag van een vergadering van de examencommissie, d.d. 04-10-2017
- Verslag interviews leden werkveldcommissie HTF, afstudeerrichting Beleid en Bestuur, d.d. 01-12-2017
- Notulen werkveldcommissie Journalistiek en Media, d.d. 16-11-2017
- Verslag bijeenkomst werkveldcommissie Onderwijs, d.d. 02-12-2017
- Tijdschrift Phronèsis

Bijlage 4: Competenties van de Toegepast Filosoof

De HTF heeft de competenties van de Toegepast Filosoof als volgt omschreven.

De algemene competenties van de Toegepast Filosoof

De 10 algemene competenties vormen voor de HTF het ijkpunt om de kwalificatie-eisen van haar beginnende beroepsbeoefenaren vast te leggen.

A. Toepassing van filosofische kennis en filosofische benaderingen:

- 1) Vooronderstellingen, denkconcepten en onbewuste overtuigingen expliciteren en beoordelen op basis van betrouwbare kennis en logisch denken.
- 2) Het duiden van maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen in normatieve termen op basis van een ethisch vocabulaire en een geïdealiseerde visie.
- 3) Nieuwe visies ontwikkelen en presenteren vanuit een minder voor de hand liggend perspectief en vocabulaire.

B. Beïnvloeding van het denken:

- 4) In een professionele context het denken van mensen in verband brengen met waarden, normen en (morele) deugden.
- 5) Samenwerkingsproblemen, belangenconflicten tussen individuen of groepen en morele dilemma's beschrijven, en oplossingsgerichte concepten aandragen.
- 6) Het overbrengen van ideeën en oplossingen op basis van de volgende vaardigheden:
 - a) Schriftelijke taalvaardigheid [persoonlijke schrijfstijl];
 - b) Mondelinge taalvaardigheid [retorica, presentatievaardigheden];
 - c) Argumenteren en overtuigen [logisch redeneren].

C. Praktijkgericht onderzoek

- 7) Het uitvoeren van een probleemanalyse en op basis daarvan een onderzoeksvraag formuleren.
- 8) Het opstellen van een onderzoeksopzet, het doen van (internationaal) literatuuronderzoek, het verzamelen en analyseren van gegevens en op basis daarvan conclusies trekken en aanbevelingen doen.

D. Professioneel werken

- 9) Het eigen handelen evalueren aan de hand van ervaringen, kritische reflectie en empirische gegevens (*practice based*). Het handelen mede baseren op wetenschappelijk bewezen kennis en methoden (*evidence based*).
- 10) Gericht werken aan de eigen professionalisering door te reflecteren op het eigen handelen, en collegiaal samen te werken en te leren.

De specifieke competenties van de Toegepast Filosoof

De HTF heeft gekozen voor vier beroepenvelden en afstudeerrichtingen:

- a. Journalistiek en Media;
- b. Beleid en Bestuur;
- c. Economie en Duurzaamheid;
- d. Onderwijs.

Ad a. Journalistiek en Media

Voor de Toegepast Filosoof Journalistiek en Media gelden, aanvullend op de tien algemene competenties, die voor alle afstudeerrichtingen gelden, de volgende specifieke beroepscompetenties:

- 11) Toepassing van de vijf basiscompetenties van de journalist:
 - a) Nieuwsgaring: zelfstandig kunnen onderscheiden welke verhalen er toe doen, impact genereren en welke thema's het maatschappelijke debat (kunnen gaan) bepalen.
 - b) Research en onderzoek: (digitaal) bronnenonderzoek. Vinden, selecteren en beoordelen van betrouwbare bronnen.
 - c) Publieksgerichtheid en -verantwoording. De HTF-journalist is zich ervan bewust wie de doelgroep is en op welke wijze die het beste (via welk medium) kan worden aangesproken.
 - d) Ondernemerschap en innovatie (nieuwe media, transmediale storytelling).
 - e) (Ethische) reflectie.
- 12) Verbinding: zelfstandig kunnen leggen van verbanden met verwante (filosofische) inzichten en deze zo interpreteren dat zij toepasbaar zijn bij het meer inzichtelijk maken van een maatschappelijke vraagstuk.
- 13) Creatief denken en schrijven: out-of-the-box. Zowel qua idee als schrijfvaardigheid een eigen, originele benadering ontwikkelen die zich onderscheidt van de reguliere journalistiek. Hieronder valt ook: filosofische retoriek toe kunnen passen op journalistieke genres.

Ad b. Beleid en Bestuur

Voor de Toegepast Filosoof Beleid en Bestuur gelden, aanvullend op de tien algemene competenties, de volgende specifieke beroepscompetenties:

- 11) Toepassing van de vijf basiscompetenties waarover de bestuurskundige conform de afspraken van het Landelijk Overleg Bestuurskunde Opleidingen dient te beschikken:
 - a) De weg weten in het publieke domein;
 - b) Het overzien van politiek-strategische keuzes voor het oplossen van maatschappelijke vraagstukken;
 - c) In staat zijn beleid te ontwikkelen, te implementeren en te evalueren;
 - d) Participeren in organisaties en samenwerkingsverbanden;
 - e) Praktijkgericht onderzoek verrichten.
- 12) Multidisciplinair samenwerken en omgaan met complexiteit, tijdelijkheid en onvoorspelbaarheid, evenals met afwijkende meningen van collega's.

Ad. c Economie en Duurzaamheid

Voor de Toegepast Filosoof Economie en Duurzaamheid gelden, aanvullend op de tien algemene competenties, de volgende specifieke beroepscompetenties:

- 11) Toepassing van de basiscompetenties van de adviseur duurzame economie:
 - a) Het beschikken over kennis en inzicht op het gebied van duurzame economie, alsmede meer traditionele visies op economie. Het kunnen verbinden van economische kwesties met ethische vraagstukken.

- b) Het vermogen zich in te leven in waarden en gevoelens van anderen en (mee) te denken vanuit een duurzame systeemvisie, gericht op een helder toekomstperspectief.
 - c) De handelingsbekwaamheid om zich te verantwoorden voor de eigen visie en aanpak, en anderen te ondersteunen bij de ontwikkeling naar een duurzame aanpak.
- 12) Het beschikken over interdisciplinaire vaardigheden om kennis, visie en inzichten samen met anderen om te zetten in gericht praktisch handelen.

Ad d. Onderwijs

Voor de Toegepast Filosoof Onderwijs gelden, aanvullend op de tien algemene competenties, de volgende specifieke beroepscompetenties:

- 11) Toepassing van de competenties afgeleid van de eisen die de wetgever aan het leraarschap stelt, waarbij het uitgangspunt is dat de leraar pedagogisch, vakdidactisch en vakinhoudelijk bekwaam dient te zijn:
- a) Het vermogen eigen onderwijs vorm te geven en af te stemmen op het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen.
 - b) Samenwerken met collega's in - en waar relevant ook buiten - de eigen instelling en het professionele handelen waar nodig met hen afstemmen.
 - c) Bijdragen leveren aan onderwijskundige ontwikkelingen door het raadplegen van bronnen, het inbrengen van informatie en het leveren van kritische bijdragen aan de oordeelsvorming en het oplossen van praktijkproblemen.
- 12) Het integreren van de competenties van de Toegepast Filosoof Onderwijs met de competenties van het leraarschap. Dat betekent dat de Toegepast Filosoof Onderwijs een herkenbare bijdrage moet kunnen leveren aan het schoolbeleid (met name ook op basis zijn filosofische vorming) en leerlingen moet kunnen begeleiden ten aanzien van morele vraagstukken (ethiek).

Bijlage 5: Lijst met afkortingen

ba	bachelor
BB	Beleid en Bestuur (afstudeerrichting)
BIO	wet Beroepen in het Onderwijs
EC	European Credits (studiepunten)
ED	Economie en Duurzaamheid (afstudeerrichting)
hbo	hoger beroepsonderwijs
HTF	Hogeschool voor Toegepaste Filosofie
JM	Journalistiek en Media (afstudeerrichting)
KvK	Kamer van Koophandel
ma	master
NRTO	Nederlandse Raad voor Training en Opleiding
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OER	Onderwijs- en Examenregeling
OW	Onderwijs (afstudeerrichting)
ROC	Regionaal Opleidingen Centrum
TNO	Toets Nieuwe Opleiding
WHW	Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek
wo	wetenschappelijk onderwijs

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de verzwaarde, uitgebreide toetsing van de nieuwe hbo-bacheloropleiding tot Toegepast Filosoof van de Hogeschool voor Toegepaste Filosofie.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 00

E info@nvaio.net

W www.nvaio.net

Aanvraagnummer 005897